

Mas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

LETO XV./STEVILKA 37

CELOVEC, DNE 12. SEPTEMBRA 1963

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

CENA 2.— ŠILINGA

Pred občnim zborom OeVP

(Dr. Valentin Inzko)

Avstrijsko časopisje se že tedne sem ob-
širno bavi z zveznim občnim zborom OeVP,
ki bo 19. in 20. septembra v Celovcu. Na
tajništvih Ljudske stranke in v za to do-
ločenih odborih so priprave na občni zbor
v polnem teku. Od njih zavisi, v koliko se
bo posrečilo stranki preboleti svojo doslej
največjo krizo ter prenoviti OeVP v sodob-
no, idejno poglobljeno in organizatorično
udarno evropsko stranko, katere politika bo
uživala po njenih predstavnikih med av-
strijskim prebivalstvom splošno zaupanje.
Le verodostojna politika dandanes še pre-
priča, te pa je v strankah vedno manj. Za-
to tudi ni medsebojnega zaupanja, ki je po-
trebno za uspešno sodelovanje pri obnovi-
tvenem delu naše države ter naporih za so-
cialno enakopravnost njenih državljanov.

Avstrijska ljudska stranka je začela zgub-
ljati zaupanje volivcev po zadnjih držav-
nozborskih volitvah. Dočim je pred volitvami
poudarjala potrebo po še tesnejšem sodelo-
vanju obeh koalicijskih strank tako v zuna-
nji kot notranji politiki, vsled česar je po
prvih uspešnih začetkih strankine reforme
18. novembra 1962 na volitvah tudi uspela,
je pri pogajanjih za sestavo nove avstrijs-
ke vlade OeVP demonstrirala vse prej kot
sodelovanje. Volivec ga ni zasledil ne v nje-
nih vrstah, kjer so prišli do izbruha notranji
boji med posameznimi interesnimi skupi-
nami, kot tudi ne ob kontaktih njenih pred-
stavnikov s koalicijskim partnerjem. Da av-
strijski volivec ne razume pod koalicijo vla-
do ene stranke nad drugo, smo opazili prav
v zadnjih mesecih, ko so socialisti svojo
zmago pri sestavi avstrijske vlade skušali
izrabiti v to, da se povzpnejo mimo OeVP
s pomočjo FPOe do vodilne vladne stranke
v Avstriji, kar je močno omajalo zaupanje
v socialistično stranko ter verodostojnost
v njeno demokratičnost. To tembolj, ker se
je zavzela SPOe tudi za volilno reformo,
ki naj bi s petodstotno klavzulo onemogo-
čila manjšim strankam zastopstvo v držav-
nem zboru. V kakšni luči se nahaja pred av-
strijskim volivcem socialistična stranka, je
razvidno iz tega, da bi pomenila uresniči-
tev socialističnega načrta krepitev stranke
svobodnjakov na račun komunistov, ki bi
leta naprej ne imeli nobenih resnih izgle-
dov, biti še kdaj zastopani v parlamentu.

Izhodišči obeh koalicijskih strank pri po-
izkusu razširitve svojega vpliva v državi sta
torej enaki. Razvoj je pokazal, da tega vpli-
va ni mogoče izsiliti. Rasel bo v toliki meri,
v kolikor bo v strankah resnih naporov za
blaginjo državljanov, ki so doslej še pri
vseh volitvah znali honorirati strankina pri-
zadevanja tako, kot so to stranke in njih
predstavniki zaslužili.

V preteklih letih je začela v avstrijskem
ljudstvu vedno močnejše rasti državljans-
ka zavest. Rdeča-bela-rdeča zastava je po-
stala v srcih vedno večjega števila Avstrij-
cev spet simbol neodvisnosti, svobode in
socialne zaščite. Začeli smo se zavedati na-
še skupne usode, a tudi misije, ki sta jo
dodelila čas in razvoj avstrijskemu ljudstvu
v osrčju Evrope. To ljudstvo je vsled svoje
ljubezni do lastne domovine ter iz ponosa
na ustvaritve po letu 1945 tankočutno za
vse, kar bi moglo ogroziti državno samo-
stojnost in samobitnost. Demokratično u-
smerjeni in državljansko zavedni Avstrijci
postaja skeptičen do nemško-nacionalnih
gibanj, ki so se zapisala v svojih programih
popolnoma nemstvu kot FPOe, ki s svojim
delom doslej še ni prepričala, da je po duhu
zares avstrijska.

Tako preostane v interesu nadaljnjega raz-
voja Avstrije za bodoče le sodelovanje med
obema glavnima strankama OeVP in SPOe.

Kitajska zadušila madžarski upor

Spor Moskva - Peking postaja vedno bolj zanimiv

Odkar so se Sovjeti in Kitajci resno spo-
rijeli v besedni vojni, je svetovna javnost
zvedela že za marsikatero zanimivo skriv-
nost, ki jo je eden ali drug v svojih na-
padih obelodanil, hoteč drugega razkrin-
kati pred svetom. To velja zlasti glede med-
sebojne pomoči pri raziskavanju jedrske
energije oz. izdelovanju atomskih bomb ka-
kor tudi glede gospodarske pomoči.

Prejšnji teden pa je „počila“ posebno za-
nimiva „bomba“: Rdeča Kitajska je izdala
skrivnost, da je Sovjetska zveza madžarsko
vstajo za dosego samostojnosti 1. 1956 na-
silno zatrla le na njeno pobudo.

To vest sta prinesla dva velika kitajska
komunistična časopisa. V članku je reče-
no, da „so Sovjeti hoteli takrat kapitulira-

ti in predati socialistično Madžarsko proti-
revolucionarjem. Kitajska komunistična
stranka je takrat odločno nastopila proti
takim krivim metodam in je predlagala pra-
vilno rešitev. Sovjetski vodje so sicer po-
tem ravnali po naši predloženi rešitvi, toda
poznejši dogodki so pokazali, da so „kuhali“
jezo nad našo komunistično stranko“.

Dalje članek napada sedanje sovjetske
politike, češ da „izzivajo nemire na kitaj-
sko-sovjetskih mejah“. Zanimiva je tudi
druga trditev: da je sovjetsko politično oz.
strankarsko vodstvo zlasti po 20. zasedanju
Sovjetske komun. partije zapadalo vedno
globlje v revizionizem in frakcionizem, za-
radi česar so se nesoglasja med mednarod-
nim komunizmom povečala in zaostila.

Številne osnovne napake sovjetske KP so
med drugim tudi kitajsko-sovjetske odno-
se pripeljale „skoraj do preloma“.

V zvezi s povečanjem tega ideološkega
spora je zanimiva tudi vest, da namerava
Rdeča Kitajska graditi obrambni zid proti
Sovjetski zvezi. Nedavno je bilo poslanih
okrog 100.000 mladih ljudi, večinoma štū-
dentov, na kitajsko-sovjetsko mejo z na-
menom, da začno graditi obrambne napra-
ve, dočim so se oni prvotno prijavili za ob-
delovanje neobdelane zemlje v pokrajini
Sinkiang.

Tudi pekinški radio stalno napada Sov-
jete, zlasti še predsednika Hruščeva. Med
drugim je tudi izjavil: „Kitajci ne bomo po-
klekovali pred Moskvom in Washingtonom.
Če bi Sovjetom v resnici kaj bilo za medna-
rodni proletarijat, potem Kitajska ne bi po-
trebovala atomskih bomb. Sovjeti trdijo, da
je Kitajska revna in da bi njenemu gospo-
darstvu škodovala produkcija atomskih
bomb. Nadalje se sprašujejo, kako moremo
mi izdelovati atomsko bombo, ko moramo
na drugi strani jesti vodeno juho in nima-
mo dovolj obleke. Vse to je res(!)“, je na-
daljeval radijski govornik, „toda resnični
motiv Moskve je, skupno z imperialisti vzdr-
ževati atomski monopol nad drugimi na-
rodni...“

V eni izmed oddaj nekaj dni nato je sle-
dil nov napad, v katerem je neki vladni de-
legat primerjal moskovsko propagando Hit-
lerjevi in nadaljeval: „Ne hlinite nedolžno-
sti! Dobro veste, da ste veliko prej, preden
smo mi objavili poročilo o vaši odpovedi
pogodbe, že povedali Amerikancem, da ste
jo odpovedali, in ste izdali še druge tajno-
sti naše medsebojne obrambe. V naporih
za preprečitev našega izdelovanja atomske
bombe ste se povezali z ameriški imperi-
alisti...“

V zvezi s sporom Moskva - Peking pa je
zanimivo, da je Sovjetska zveza vložila pro-
test proti temu, ker je zastopnik protiko-
munistične Kitajske s Formoze podpisal
moskovski sporazum o delni prepovedi a-
tomskih polzkusov, z utemeljitvijo, da za
Moskvo obstaja samo ena Kitajska, in sicer
komunistična s sedežem v Pekingu.

Sestanek Kennedy - Tito

Ob priliki otvoritve zagrebškega velesej-
ma preteklo soboto je neki tuji dopisnik
vprašal predsednika Tita, če je res, da se bo
po svojem obisku v latinsko-ameriških dr-
žavah (koniec septembra t. l.) sestal s pred-
sednikom ZDA Kennedyjem.

Predsednik Tito je na to vprašanje pri-
trdilno odgovoril in dejal, da se bo s pred-
sednikom Kennedyjem sestal med 20. in
22. oktobrom. — O tej novici so poročali
tudi že ameriški časopisi in radio. Kraj se-
stanka še ni točno določen; verjetno se bo-
sta sestala v New Yorku na sedežu Združe-
nih narodov ob priliki jesenskega zaseda-
nja ali pa v Washingtonu.

Ben Bella zmagal

Preteklo nedeljo je alžirsko ljudstvo od-
ločalo o tem, ali sprejme osnutek ustave,
ki ga je predložil predsednik Ahmed Ben
Bella, ali pa ga zavrne.

Volilnih upravičencev je bilo nekaj nad
6 milijonov; od teh jih ni glasovalo nad 1
milijon (!). Za novo ustavo jih je glasovalo
približno 80 odstotkov, dočim se je okoli 100
tisoč volivcev izreklo proti njej.

Na podlagi te zmage je Ben Bella tako re-
koč zagotovljeno mesto predsednika - dikta-
torja, kajti vsa oblast bo v glavnem združe-
na v njegovi osebi. Glede te njegove „zma-
ge“ pripominjajo, da je njen izid zagotovil
Ben Bella sebi v prid že s tem, ko je v zad-
njih mesecih vsako resnejšo opozicijo one-
mogočil oz. izključil.

KRŠČANSKA KULTURNA ZVEZA

bo priredila

v nedeljo, 22. septembra popoldne

proslavo v čast sv. bratov Cirila in Metoda

V ŠT. JANŽU V ROŽU

Ob pol 3. uri sv. maša po vzhodnem obredu,
nato akademija na prostem pred cerkvijo.

Program bo izvajala katoliška mladina iz Št. Janža in ostalega Roža.

Iskreno vabljeni!

V Južnem Vietnamu še vedno vre

O čudno zamotanem položaju v Južnem
Vietnamu smo že nekajkrat poročali. Kot
izgleda, nezadovoljstvo med ljudstvom pro-
ti vladi še ni nič manjše. Pred tednom je že
izgledalo, da bo izbruhnila državljanska voj-
na. Nekaj dni nato pa se je le pokazala ne-
kaka pomiritev, zlasti ko je vlada ukazala
vojski in policiji izpustiti na svobodo več
sto budističnih svečnikov in svečenic. Ra-
zen tega so oblasti dovolile, da so zopet od-
prli več budističnih pagod.

Na drugi strani pa se je poslabšal odnos
med vietnamsko vlado predsednika Diema
in Washingtonom. Diemova vlada je ta te-
den objavila brošuro, v kateri med drugim
očita ameriškim postojankam v Vietnamu,
da so napačno informirale predsednika Ken-
nedyja o položaju v tej azijski državi.

Položaj se je zaostрил spet konec prejšnje-
ga in v začetku tega tedna. Kljub temu da so
bili prejšnje dni številni budisti izpuščeni
iz zaporov na pobudo Washingtona, so ti
začeli z demonstracijami proti vladi in pro-
ti ZDA. Tudi visokošolci so v začetku tega
tedna demonstrirali, zato je policija zase-
dla dve univerzi v Saigonu (glavno mesto
Vietnama) in zaprla več sto demonstrantov.

Zahodni politični oz. diplomatski zastop-
niki z neko bojaznijo motrijo vso to zme-

Da na podlagi spoznanj zadnjih mesecev,
je samo ob sebi umevno. To nujnost bodo
morali upoštevati vsi delegati OeVP pri svo-
jih odločitvah na občnem zboru v Celovcu.

Tudi katoliško usmerjeni koroški Slove-
nci z zanimanjem zasledujemo predpriprave
Avstrijske ljudske stranke na njen doslej
najpomembnejši kongres, ker se čutimo v
avstrijskem merilu gledano z njenim katoli-
škim krilom idejno povezane. Da bi uspela
stranki reforma zares v duhu krščanskih
načel, je naša iskrena želja, saj smemo pri-
čakovati prav po tej poti tudi v deželi več
razumevanja za naše narodnostne zadeve.

do. Pri vsem tem vedno bolj stopa v ospred-
je mnenje, da gre bolj za borbo osebnih ko-
risti kot pa za dejanska večja politična ali
verska nasprotstva. Večina je mnenja, da
ima zelo veliko moč in vpliv na predsednika
Diema njegova svakinja, t. j. žena njego-
vega brata Ngo Dinh Nhu-a, sedaj 38-letna
Ngo Dinh Thuc, ki se je pred poroko ime-
novala Tran Le Xuan (kar pomeni „Lep
vrelc“). Njen mož je točasn svetovalec
brata-predsednika in poveljnik policije.

Boljši sloji med budisti oz. Vietnamci
sploh zamerjajo predsedniku Diemu zlasti
to, da preveč slepo uboga in posluša sva-
kinjo (ki jo časnikarji šaljivo nazivajo tudi
„First Lady“ — prva žena v državi) in osta-
le sorodnike.

Ako motrimo vsa poročila o teh borbah,
dobimo zelo nejasno sliko zaradi številnih
protislovij. Čeprav mnogi zapadni opazovalci
v Saigonu zamerjajo Diemovi svakinji
njeno sovraštvo do budistov, jo pa zelo ce-
nijo zaradi njene odkrite in neizprosne
borbe proti komunistom. (Ni namreč no-
bena skrivnost več, da tudi tu, kot vsepov-
sod ob takih prilikah, komunisti hočejo v
kalnem ribariti in zahrbtno povzročajo ne-
mire, kjer le morejo!) Ona in njen mož sta
tudi bila tista, ki sta 1. 1954, ko je bila no-
vonastajajoča južnovietnamska država na
robu propada, s vsakom oz. bratom, pred-
sednikom Diemom, reševala domovino pred
razsulom. V zvezi s temi njenimi podvigi
je celo svoječasn poslanik ZDA v Saigonu,
Frederick Nolting, ki sicer ni bil kak pose-
ben njen oboževalec, izjavil: „Zgodovinskih
zaslug Madame Nhu nikakor ne smemo po-
zabiti, pa naj bodo njene poznejše napake
kakršne koli!“

Da ni mogoče govoriti o kakem organizi-
ranem zastavljanju budistov, je že to do-
kaz, da so bili 4 člani Diemove vlade bu-
disti, katerih ni nihče oviral pri opravlja-
nju njih verskih dolžnosti.

Politični teden

Po svetu . . .

Na politični pozornici zadnjega tedna sicer ne beležimo dogodkov, ki bi obrnili naše mednarodno politično pozornost, vendar bi mogli naštet nekaj dogodkov, ki kažejo, da se morajo mnoge države boriti z notranjimi težavami.

SPOR MED PEKINGOM IN MOSKVO

Živo so nam še v spominu neusmiljeni napadi med jugoslovanskimi in sovjetskimi komunisti iz leta 1948, ko je bila pot Titovega komunizma obsojena in so se polnile ječe na obeh straneh z onimi komunisti, ki se niso znašli pravočasno. Padale so celo človeške žrtve in mnogi so napovedovali, da je komunizem s tem zadobil usodno razpoko.

Isto se skoraj v podrobnosti ponavlja v najnovejšem sporu med Moskvo in Pekingom. Medsebojna obtoževanja in razkrivanja komunističnih metod so postala že nekaj vsakodnevnega in na dan prihaja marsikaj, kar je doslej veljalo za največjo tajnost. Tako se je pred kratkim zvedelo, da je obstajal med Sovjeti in Kitajci tajen dogovor, po katerem bi naj Sovjeti ponudili Kitajcem pomoč v atomskem raziskovanju na podlagi sovjetskih izsledkov, v zameno pa bi naj Peking priznal Moskvi vodilno mesto v komunističnem taboru. Ko pa je dve leti pozneje (1959) Hruščev opazil, da hoče Peking hoditi bolj samostojno pot, se je skesal v bojazni, da bi Kitajci atomske bombe nekoč mogli uporabiti namesto proti Formozu ali Indiji proti Sovjetom samim.

Med očitki, ki jih meče Peking v svet na račun Moskve, je zanimiva obtožba, ki pravi, da zadržujejo Sovjeti mnogo Kitajcev v kazenskih in delovnih taboriščih.

Vendar pa se zdi, da bodo vsi ti prepiri ostali „družinski“ in do pravega razkola v svetovnem komunizmu ne bo tako lahko prišlo. To potrjuje tudi nedavna izjava Hruščeva, ki je trdil, da je še vedno v veljavi pogodba med Sovjeti in Kitajci, po kateri se obe zavezujeta nuditi pomoč v slučaju napada.

ALŽIR — Z DIKTATORSKIM REŽIMOM

Diktatura je tam, kjer je vsa državna oblast v rokah enega človeka ali nekaj ljudi, ki le po lastni volji vladajo. Večkrat si taki diktatorji privzamejo nekaj parlament, ki pa je le slepo orodje vladajoče klike. Taka sta bila Hitlerjev nacizem in Mussolinijev fašizem. Danes pa se take vlade z eno samo dopuščeno stranko imenujejo „ljudske“ (!) demokracije.

Ko je Alžir dobil samostojnost, je kot mlada država z začetnimi težavami začela politično življenje na osnovi politične svobode. Predsednik Ben Bella je to obliko sicer sprejel, vendar pa je v zadnjem letu odstranil skoro vse vidnejše politične osebnosti, ki niso z njim soglašale, deloma so pa same odstopile v znak protesta. Ko pa je za zadnjo nedeljo bilo razpisano ljudsko glasovanje o ustavi, je postalo povsem jasno, da bo Alžir v bodoče diktatura. V ustavi je namreč določeno, da v državi obstaja samo ena stranka, ki naj bo v oporo predsedniku države. Tako je nevarnost, da bo z uvedbo enostranskega ljudskega zastopstva Ben Bella uvedel diktatorske metode, kar je počenjal že doslej.

PO OBISKU HRUŠČEVA V JUGOSLAVIJI

Tudi po obisku sovjetskega predsednika Hruščeva je ostala politika Jugoslavije v svojem dosedanjem tiru, čeprav je prisrčno zadržanje obeh komunističnih veljakov kazalo, da je spor Moskva — Beograd končno odstranjen. Komentarji dogajanj v Jugoslaviji v zadnjih dneh celo govore o uspehu Titi, ki se je znal ohraniti v dosedanjem političnem ravnesju. Ko je namreč vodil svojega visokega gosta po novih jugoslovanskih tovarnah, ni pri vsej hvali pozabil vselej omeniti, da so te tovarne zgrajene z ameriškimi denarjem, kar je prav gotovo bilo vseč Amerikancem.

S tem je pa Tito tudi jasno povedal, da je jugoslovansko gospodarstvo nujno povezano z Zapadom in bi bilo zanj le preveč tvegano, če bi se sedaj hotel priključiti gospodarskemu bloku vzhodnih komunističnih držav (COMECON), kar je Hruščev očitno želel. Dogovorjeno je bilo samo, da bo v bodoče Jugoslavija povečala svojo trgovino z Vzhodom in da bo v gospodarsko

skupnost komunističnih držav poslala svojega opazovalca.

Prav poseben uspeh pa je Tito mogel beležiti, ko je Hruščev hvalil sistem delavske samouprave tovarniških podjetij. Saj je še do nedavnega prav ta posebnost jugoslovanskega komunizma bila ožigosana kot izdaja Marks-Leninove doktrine. Hruščev je celo obljubil, da bo poslal v Jugoslavijo svoje strokovnjake, ki bodo študirali metodo samoupravljanja v podjetjih.

V protitež z bližanja z Moskvo bo predsednik Tito konec septembra odšel na obisk proti Zapadu. Obiskal bo več južnoameriških držav, čeprav je bilo že slišati proteste proti njegovemu prihodu (n. pr. v Čilu in v Braziliji). Sedaj je pa tudi že skoraj gotovo, da se bo Tito ob tej priliki sestal tudi s predsednikom Kennedyjem, ker je v načrtu, da se bo na kratko udeležil tudi jesenskega zasedanja Združenih narodov v New Yorku in se bo ob tej priliki sestal tudi z gener. tajnikom U Thantom.

SOCIALISTI V ITALIJI — JEZIČEK NA TEHTNICI

Od kar je v Italiji na krmilu države sredinsko-levičarska vlada, ne moremo govoriti o politični stalnosti v tej deželi. K temu je največ pripomoglo občutno nazadovanje krščanskih demokratov pri zadnjih volitvah. Stara koalicija desničarskih strank s krščansko demokracijo se je razbila in pritegnjeni so bili k vladi Nenni jevi socialisti, ki so do nedavnega tesno sodelovali s komunisti. Toda do prave koalicije kršč. demokracije s socialisti ne more priti, kajti v socialistični stranki sami ni prave enotnosti. V njej sta dve struji, zmernejša je naklonjena kršč. demokraciji in hoče pretrgati zvezo s komunisti. Na tej strani je tudi stari voditelj Nenni. Druga struja pa je skrajno marksistična in hoče nadalje ostati povezana s komunisti. V teh dneh se bo končno odločilo, kakšno stališče bodo zavzeli levi socialisti, kar bo odločilno vplivalo na politično ustaljenost v Italiji.

. . . in pri nas v Avstriji

SKRBI AVSTRIJSKEGA GOSPODARSTVA

Podraževanje življenjskih potrebščin in industrijskega blaga povzroča vedno nove zahteve po povišanju plač. Tako grozi 65.000 nastavljenec v železni, kovinski in petrolejski industriji ter 36.000 kemičnih delavcev, da bo postavilo zahteve po višjih plačah. Poleg tega še čakajo na poviške plače delavci v čevljarstvu in pivovarski stroki ter uslužbenci pri kino-industriji. Pričakovati pa je, da se bodo tudi delavci v ostalih gospodarskih panogah oglasili z novimi

mi zahtevami; saj se je življenjski trošek družine v zadnjih mesecih dvignil za dobrih 5 odstotkov.

Da bi dobilo avstrijsko gospodarstvo večjo stabilnost in bi tudi šiling ohranil svojo trdnost, je Zvezna trgovska zbornica predložila vodstvu avstrijskih sindikatov, da bi sedanje cene in plače do junija 1964 ostale neizpremenjene. V ta namen bi naj ustanovili pododbor za gospodarsko in socialno politiko, ki bi v sodelovanju s paritetno komisijo urejevala vprašanja v smislu gospodarske ustaljenosti. Proti tem predlogom pa se upravičeno pritožuje delovno ljudstvo, ki bo moralo zaradi nedavne podražitve življenjskih potrebščin še celo leto čakati na sorazmerni povišek plač.

Najvažnejši problem avstrijske gospodarske politike je namreč v dejstvu, da se je v zadnjem času občutno znižal običajni prirastek v narodnem gospodarstvu, a na drugi strani stalno rastejo potrebe delojemalcev. Da to motnjo v gospodarski harmoniji odstranijo, je potrebno iskreno sodelovanje vseh panog gospodarstva, pri čemer je treba gledati predvsem na trdnost šilinga.

DRŽAVNI PRORAČUN ZA LETO 1964

Poleg velikih zahtev, ki čakajo avstrijske politike, kot n. pr. volilna reforma, katero zahtevajo socialisti in vprašanje novega vodstva ljudske stranke in podobno, stoji vlada pred novim državnim proračunom za prihodnje leto. Že se vršijo pogajanja med finančnim ministrom dr. Korinekom in ministri ostalih resorjev, med katerimi ima socialni minister Proksch najvišje postavke. Finančni minister predvideva, da bo proračun dosegel vsoto 57 milijard šil. Predviden je seveda tudi primanjkljaj, ki naj bi tokrat dosegel 4 do 5 milijard šilingov, ki pa bo verjetno še višji zaradi predvidenih poviškov rentnikom.

MINISTRSKI SVET ZOPET PRI DELU

Tudi ministri so se vrnili s počitnic na Dunaj in so imeli minuli petek prvo sejo, pri kateri so razpravljali o številnih vprašanjih; izmed teh so rešili le manj važne, dočim so težje probleme prepustili ministrskemu pododboru. Tako se bodo ti pododbori bavili tudi z zahtevami visokošolstva. Določili so, da bodo sestavljali avstrijsko delegacijo na 18. zasedanju Združenih narodov dr. Kreisky in dr. Steiner z zastopniki obeh koalicijskih strank. Bilo je tudi sklenjeno, da bo Avstrija podpisala pogodbo o delni ustavitvi atomskih poskusov. V ta namen bodo pooblašeni avstrijski veleposlaniki v Londonu, Moskvi in Washingtonu.

Pa tudi koalicijski odbor obeh vladnih strank je istočasno začel poslovati. V dolgi in zelo stvarni seji so reševali težko vprašanje poviška pokojnin in rent, kar je v najožji zvezi z reševanjem državnega proračuna za prihodnje leto.

Kaj so videli v Sovjetski zvezi

„Verjamete v komunistični raj v Sovjetski zvezi? Pojdite si ga ogledat! Plačam jaz!“ — S temi besedami je podjetni industrialec Renato Crotti iz kraja Capri pri Modeni v Italiji povabil okrog trideset svojih rojakov vseh političnih prepričanj, med katerimi deset komunistov in socialistov, na krožno potovanje po državah Vzhodne Evrope. Potovanje je bilo popolnoma brezplačno. Edini pogoj, ki ga je industrijec postavil, je bila obveza, da bo po zaključnem potovanju vsak dal svoje iskreno mnenje o tem, kar je videl in slišal.

Odpotovali so prve dni julija. Pot jih je vodila iz Italije v Berlin, Varšavo, Minsk, Moskvo, Poltavo, Kijev, Budapest, Dunaj. Med tritedenskim potovanjem so si ogledali vse, kar so jim čas in komunistična oblast dovolila, od kremeljske palače v Moskvi pa do državnih kmetijskih posestev (sovhov). Tako so imeli dovolj priložnosti, da so si na kraju samem ogledali komunistično stvarnost, katero so jim domači rdeči propagandisti opevali kot nekaj vzvišenega in edinstvenega, skratka pravi raj na zemlji. Prav zaradi tega je ta emilijski industrialec hotel svojim uslužbencem in drugim kvalificiranim komunističnim in socialističnim osebnostim nuditi edinstveno priliko, da si na njegove stroške ogledajo življenje v toliko opevanem sovjetskem raju.

Uspeh te edinstvene pobude pogumnega industrijalca iz rdeče Emilije ni izostal. In to kljub temu, da Emilijci težko spremenijo svoje mnenje o kaki stvari in še posebno o tem, kar jim je v teku desetletij natvezi-

la partijska propaganda. Mestece Capri pri Modeni ima precej razvito industrijo in njeni prebivalci živijo v dokajšnjem blagostanju. Sorazmerno s številom prebivalstva imajo celo več avtomobilov in gospodinjskih strojev kot Milan. Kljub temu pa večina voli komuniste (56 odst.). — No, in kot rečeno, ob povratku s potovanja so vsi, ki so se ga udeležili, razen enega, bili edini v tem, da niso našli tistega „raja“, v katerega so mnogi v dobri veri verjeli. Zlasti jih je presenetil zelo nizek standard življenja, visoke cene ter neenakost plač.

Kmetijskega izvedenca, Elda Rossija, komunist po političnem prepričanju, je posebno presenetila slika zanemarjenega kmetijstva: „Mučen vtis mi je napravilo zanemarjeno kmetijstvo z zelo nizko produktivnostjo. Kvaliteti pridelka ne posvečajo nobene pažnje. Nerazumljivo mi je tudi, zakaj puščajo kmetijske stroje na odprtem, da se kvarijo po nepotrebnem. — Neprijeten vtis mi je dalje napravil pogled na visoko število žensk, ki opravljajo izredno težka dela.“

„Če bi ženske morale pri nas v Italiji toliko delati kot v Rusiji — je dejala neka delavka — bi napravile revolucijo.“ In spet neka druga ženska: „Brati o berlinskem zidu je ena stvar, videti ga pa je druga.“

Večina žensk-delavk, ki se kot gospodinje dobro spoznajo na cene življenjskih potrebščin, so ostale presenečene nad cenami in plačami. Ena izmed njih je za poskus hotela videti, koliko bi stalo življenje na dan za normalno družino štirih oseb. Potrosila bi osem rubljev. — Sovjetski delavec

SLOVENC

doma in po svetu

Slov. duhovniki iz zamejstva na Barbani

Kot smo že poročali, so se 4. in 5. septembra zbrali slovenski zamejski duhovniki na svojem tretjem letnem dušnopastirskem tečaju na otoku Barbani pri Gradežu (Grado) nad Benetkami. Od vseh strani sveta, največ pa seveda iz Primorske, so prihiteli, da na prijaznem otoku v senci mogočne romarske cerkve preživijo v študiranju vprašanj moderne dušnopastirskega dela in v prijetni družabnosti par dni.

Vseh udeležencev je bilo blizu petdeset. Na te tečaje zlasti radi pridejo slovenski duhovniki, ki so raztreseni med slovenskimi izseljenci v Zapadni Evropi, in tudi iz prekomorskih dežel, kjer jim manjka predvsem slovenske družbe. Za prihodnje leto so že določili, da se bodo sešli v Tricesimu v videnski nadškofiji, če bo mogoče.

Praznik grozolja v Števerjanu

V goriških Brdih sedaj grozdlje zori in se bliža trgatve. Že mnogo let pripravlja Slov. kat. prosvetno društvo v Števerjanu pri Gorici za to priliko „praznik grozolja“. Med borovci je vsakoletna kulturna prireditev, ki jo pripravi domače društvo ali pa pridejo gostovat od drugod. Letos so bili za 8. september povabljeni na gostovanje koroški Mladjenci, ki so igrali igro „Mati Tereza“, katero smo videli tudi že na koroških odrih. Prireditev pa zaradi slabega vremena ni mogla biti v Števerjanu, temveč je bila v Katoliškem domu v Gorici. Koroški igralci so bili deležni velike pohvale.

Slovenski študentje v Argentini smučajo

V Bariločah v Argentini je bilo 20. avgusta drž. srednješolsko tekmovanje v smučanju, katerega so se udeležili tudi slovenski študentje. Prav dobro so se izkazali in zavzeli lepa mesta. Posebno pa so bili ponosni nad uspehom mladega Lojzeta Grzetiča, ki je zmagal v teku na dolgo progo. Upati je, da bo Grzetič z vztrajnostjo še dostikrat zmagal in postal naslednik argentinskega reprezentanta na dolgih progah Franca Jermana.

Miro Cerar evropski prvak

V Beogradu je bilo 7. julija zaključeno peto prvenstvo za pokal Evrope. Nastopilo je 20 držav, vsako pa sta mogla zastopati le po dva tekmovalca. Jugoslavijo sta zastopala Miro Cerar in Tine Šrot. Miro Cerar je na tem prvenstvu potrdil, da spada v elito svetovnih telovadcev ter je obdržal po hudi borbi naslov evropskega prvaka, naslov, ki ga je pridobil že pred dvema letoma v Luksemburgu. Šrot je bil v skupni oceni 22.; v preskoku čez konja je dosegel drugo mesto.

Po tekmah za skupno oceno se je šest najboljših pomerilo še za prvenstvo v posameznih orodjih. Cerar je dobil še tri zlate medalje: za konja, kroge in drog. Upati je, da bo Cerar tudi na prihodnji svetovni olimpiadi v Tokiu odnesel zlato kolajno, če bo v tej formi vztrajal.

Dva nova slovenska doktorja

Študirajoča mladina med slovenskimi naseljenci v tujini se prav pridno pripravlja na resnost življenja. Vobče je znano, da slovenski akademiki na univerzah zelo dobro napredujejo in dosegajo svoje doktorske diplome v najkrajšem času. Tako je tudi na univerzi v Rochestru v ZDA 1. avgusta dosegla doktorat iz fizikalne kemije mlada primorska rojakinja ing. Mara Močnik.

Na dunajski univerzi je v preteklem juliju bil promoviran za doktorja filozofije in pedagogike slov. salezijanski duhovnik Valter Dermota, doma od Sv. Jurija v Slovenskih goricah. To jesen bo nastopil službo študijskega prefekta pri salezijanskih bogoslovcih na Rakovniku v Ljubljani.

Novima slovenskima doktorjema čestitamo in jima v službi želimo veliko uspehov.

jih povprečno zasluži petdeset na mesec. Neka delavka je izjavila: „Nisem si predstavljal, da so še take razlike med sovjetskimi državljani v plačah ter načinu življenja. Ta neenakost me je razočarala, ker so nam pridigali, da vlada v Rusiji enakost.“

Take in podobne izjave so dali vsi, ki so imeli priliko na lastne oči videti življenje sovjetskega ljudstva. V marsikaterem se je pojavila notranja kriza, kakor pri neki delavki, ki se je po tem, kar je videla v Sovjetski zvezi, znašla v kočljivem položaju: „Kako naj razložim očetu, da je tam ravno nasprotno, kot on veruje?“ Ostali so ji svetovali, naj ga zaradi ljubega miru v hiši pusti, naj veruje še naprej v sovjetski raj.

Komentarja ni treba! Škoda, da ni tudi pri nas tako velikodušnih podjetnikov, ki bi bili pripravljeni posnemati originalno pobudo emilijskega kolega v odkrivanju resnice o raju pod komunističnimi režimi.

Črnogorski pesnik PETER PETROVIĆ NJEGOŠ

Letos mineva 150 let od rojstva velikega črnogorskega vladike in pesnika Petra Petrovića Njegoša. Literarna zgodovina ga postavlja med največje izobražence tistega časa; v svojem komaj 38 let dolgem življenju pa je ustvaril tudi dela — „Gorski venec“, „Luča mikrokozma“ in „Sćepan Mali“ — ki spadajo še danes med pomembne stvaritve s področja ne samo črnogorske književnosti. „Gorski venec“ je pesniško delo, ki je poleg Mažuraničeve „Smrti Smail-age Čengića“ doživelo največje število prevodov v tuje jezike.

Njegoš je govoril štiri jezike in je bral v originalu Montesquieuja, Heineja in Shakespeara ter je bil že v svojem življenju znan po dobrih delu Evrope. Zanimive so nekatere podrobnosti iz njegovega življenja, ki razkrivajo značaj črnogorskega vladike in svečenika, ki je v enaki meri ljubil politiko in poezijo. Anglež Gardner Wilkinson ga je takole opisal:

„Z veličastno postavo 6 čevljev in 8 palcev zbuja pri preprostem in junaškem ljudstvu spoštovanje. Njegovo telo pa je vendar lepo in sorazmerno. Nosi majhno brado; dolgi, tenki lasje se mu spuščajo na tilnik. Na glavi ima rdeč fes. Obrvi so dolge, poteze na obrazu imajo blag in mil izraz. Navadno nosi obleko preprostega vojaka, samo bogatejšo, povrhu pa rdeč kožuh; kratke modre črnogorske hlače, bele nogavice, črne čevlje in dva tuja dodatka: črno kravato in črne rokavice.“

Od 12. do 26. septembra 1842. leta je v Dubrovniku urejeval spore v zvezi z mejo hercegovskimi vezirjem Ali-pašo Rizvanbegovićem. Ves čas Njegoševega bivanja v Dubrovniku so radovedni meščani oblegali hišo, kjer je stanoval. Njegova postava je očarala tudi Ali-pašev harem. Vsako jutro so bile vse ženske na oknu in ga opazovale. „Koliko žen ima ta lepi človek?“ je vprašala najmlajša ženska iz harema.

„Nobene,“ so ji odgovorile druge. „Vladika je in mu vera prepoveduje ženitev.“ Mlada hanuma (ženska iz harema) je bila presenečena: „Če bi bil slučajno sultan v Istanbulu, bi imel na stotine žen in prav toliko hčer in sinov.“

Ko je postal črnogorski vladika, mu je bilo sedemnajst let. Njegovo vedenje je iz-

SLOVENŠČINA NA KATOLIŠKI UNIVERZI V MILANU

Po odloku predsednika italijanske republike, se poleg mnogih drugih novih predmetov na slovstveni fakulteti katoliške univerze presvetega Srca v Milanu odslej predava tudi slovnica slovenskega jezika in pregled slovenskega slovstva. Do sedaj so na večjih italijanskih univerzah sicer že poučevali nekatere slovenske jezike, n. pr. ruščino, poljščino, srbohrvaščino in tudi splošno slovensko jezikoslovje. Slovenščina kot samostojen predmet je pa zdaj prvič vpeljana.

dajalo posvetnega človeka, ki je duhovniški plašč oblekel samo zaradi razmer v Črni gori. Metternich je dejal o njem:

„Ta svečenik misli bolj na to, koliko turških glav bo posekal, kakor na svojo škofijo.“

Glave svojih sovražnikov so Črnogorci prinašali v Cetinje in jih natikali na kole blizu samostana. Tujci, ki so prihajali v Cetinje, so se zgražali nad barbarstvom ljudstva in njihovega poglavarja Petra II. Petrovića Njegoša, ki je dejanje takole zagovarjal: „Turki so si tega sami krivi. Če bi prenehali razstavljati njihove glave, bi imeli to za našo slabost in bi napade podvojili.“

Septembra leta 1843 so Turki nenadoma napadli in zavzeli dva črnogorska otoka v Skadarskem jezeru. Njegoša je to tako raz-

Umetnost in komunistična partija

Spor za svobodo umetnosti v državah sovjetskega vpliva je danes gotovo eden najzanimivejših ideoloških sporov v svetu. Nova umetnost idealističnih prvin je gotovo najotipljivejše znamenje reakcije na materializem, znak, da v komunizmu nekaj vre, da se toliko desetletij nasilno tlačena miselnost vzdiguje in hoče priti na dan. Je znamenje, da se komunizem notranje razkroja in se že poraja nekaj novega. Umetnost je bila vedno prva znanilka spremembe duhovnih atmosfer. Duh veje, koder hoče in nihče ga ne zaustavi. 8. marca letos je Hruščev začel oficialno „trdo linijo“ proti temu „razkroju“ materialistične stvarnosti, ki je oficialna umetnostna struja komunizma, predpisana od Centralnega komiteja komunističnih partij vsega sveta, češ da le-ta ustreza marksistično-leninistični miselnosti. Tega dne je Hruščev jasno in odločno napovedal spet povratek k stalinistični „ždanovščini“ z besedami: „Sovjetska književnost in likovna umetnost se razvijata pod direktnim, neposrednim vodstvom komunistične partije in njenega Centralnega komiteja, ki naj zahteva na najodločnejši način, da se podvržeta partijski liniji; in to brez izjeme.“ (La Prensa, 3. 5. 1963.) Tako je s tem govorom odpravljena umetnostna svoboda prav tako, kot je bilo za časa Stalina. Hruščev celo zanika pisateljem „ideološko koeksistenco“ ter jo imenuje „zločin“.

Toda če je „Stalin streljal v tilnik, strelja Hruščev v glavo“, je pisal iz Moskve M. Intaglietta, dopisnik Clarina (13. 5.). Zaupa, da so celo Ehrenburga, ki je pozdravil „odjugo“ umetnostne diktature, začeli znova pleniti. Napadel ga je Hruščev sam pa kritik Ermitov in celo pisatelj Tihega Dona Solohov. Zagovarjati se je moral režiser Romm zaradi filma Devet dni v letu. Enako mladi režiser Kalik za film Za soncem. V leposlovju so napadli pisatelja Solženicina zaradi opisov Stalinskih koncentracijskih

jezilo, da je takoj zbral vojsko in otoka osvobodil. Na bojišču ga je obiskal Anglež Charles Lemm. Nekega dne sta po kosilu odšla k topu. Njegoš je dolgo časa meril, potem pa ustrelil. Izstrelak je zadel vrh turške kule in porušil kamnit zaklon. Turki so odgovorili prav tako s topovskim strelom. Kot je pripovedoval Charles Lemm, njegova svetlost Peter II. ni turškemu izstrelku izkazala niti toliko časti, da bi se upognila in stopila v zaklonišče.

Njegoš je bil dober strelec, to trdi tudi Anglež Gardner Wilkinson, ki smo ga omenili že na začetku: „Vladika uživa velik sloves, ker je dober vojak in dober strelec. Limono, ki jo vrže v zrak, zadene s strelom iz puške.“

Bil je velik tudi kot pesnik. Vračal se je v ljudsko poezijo in na njenih temeljih zgradil veliko pesniško delo, najznamenitejše v jugoslovanski književnosti — „Gorski venec“.

taborišč (En dan Ivana Denisoviča). Izključili so iz pisateljskega sindikata pesnika Jevtušenka in kiparja Neizvestnega. Se zanimivejši je primer pesnika Alekseja Sergejeviča Jesenina Volpina, nezakonskega sina znanega pesnika Sergeja Jesenina, ki se je kmalu po revoluciji sam ubil zaradi razočaranosti nad revolucijo, ki jo je opeval. Ta njegov sin se je že l. 1924 izjavil za individualnost v umetnosti in izgradil svojo poetično teorijo, ki ni nikdar prišla v javnost, pač pa je njega spravila v Sibirijo. Vrnil se je šele po začetku „destalinizacije“. Pisal je pesmi, ki niso bile objavljene v Rusiji, temveč šele v USA. Zahteval je za objavo en sam pogoj: da morajo biti podpisane z njegovim imenom. Šele 1961 so prvič izšle njegove stvari v Sovjetiji (Pomladni list), govoreč o „iracionalnem objektu svobode“. Ob tej priliki je tudi pisal: „Samo človek, ki je umsko in moralno nerazvit, more živeti v Rusiji tako, da ne bi pokazal svoje ekstremne mržnje. Če bi ne bilo tako, bi ne prišli na misel, zapreti svoje meje. Svoboda, ki smo jo dobili po smrti Stalina, ni namenjena občinstvu nasploh, ampak se jo je polastila komunistična „cerkev“, ki se igra z njo pred narodom kot mačka z mišjo. In to samo zato, ker Stalinovi dediči nimajo poguma, slediti po poti svojega mojstra.“ Toda Hruščev tega pesnika ni postavil pod revolverski strel v tilnik, kot bi ga postavil Stalin, temveč ga je dal označiti kot norca in ga zapreti v blaznico. Segel je po njegovi glavi. Za blaznega je bil prav tako spoznan kipar Mihajlo Nartica, pisatelj Valerij Tarsis, in celo urednik največjega sovjetskega tednika Novy mir, Oveskine. Tako je „ždanovščina“ dobila sicer stari smisel nazaj — umetnost vstopa nazaj v službo kot dekla Partije —, način pa se je spremenil in je postal bolj „human, človeški“. Ne življenja, Hruščev hoče le glavo...

Da ta umetnostni problem postaja eden

Finžgarjev „Divji lovec“ v Argentini

Ob koncu julija 1963 so v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu v Argentini ponovili Finžgarjevega „Divjega lovca“. Krstna predstava te igre je bila januarja 1963 v Slovenskem domu v San Martinu na prostem.

Ob ponovitvi igre je bila v dvorani Slovenske hiše tudi prvič odprta galerija za občinstvo, s katere so imeli rojaki lep pogled na oder ter so lahko z zanimanjem sledili poteku igre.

Finžgarjevo dramo iz leta 1902, ki je tega leta imela svojo prvo krstno predstavo v ljubljanskem dramskem gledališču, nato je bila prevedena v hrvaščino, srbsčino in češčino ter šla skoro preko vseh prosvetnih odrov povsod, kjer živijo Slovenci, so uprizarili isti argentinski Slovenci, kakor 12. januarja 1963 v San Martinu: člani tamošnjega odseka Slovenske fantovske zveze in članice odseka Slovenske dekliske organizacije. Zasedba vlog je prav tako ostala nespremenjena. Zavrtnika je igral Janez Berčič, Majdo Ana Pelan, Jureta Marijan Jesenovec, Špelo Marinka Kovač, ubogo vdovo Meta Havelka, Janeza Marijan Boltežar, Lisjakovega Gašparja Janez Hren, Tončka Izidor Kastrevc, Grozdeka Marijan Jesenovec, Ježa Lado Petkovšek, Eržena Jože Možina, Gabra Marijan Petkovšek, Rožmana Gabrijel Petkovšek, Tineta Janez Boltežar, Anko Meta Havelka, Roza Marinka Kopač, prvega godca Ivo Klavžar, drugega godca Milan Keržič, 1. birača Gregor Verbič, 2. birača Janez Možina, 1. lovca Pavle Možina, 2. lovca Tone Možina, Jurčka Janez Zore in kovaškega vajenca Janez Marincek.

Po splošnem mnenju je bila ponovitev boljša od krstne predstave. Občinstvo je mlade sanmartinske igralce kakor režiserja Marijana Marolta nagradilo z živahnim odobravanjem. Zato naj bi bil ponoven nastop članov sanmartinskega odseka Slovenske fantovske zveze in članic tamošnjega odseka Slovenske dekliske organizacije poziv in spodbuda fantovskim ter dekliskim odsekom tudi v ostalih slovenskih naseljih na področju Vel. Buenos Airesa, da bi tudi oni naštudirali kako slovensko dramsko delo. Naj bi med njimi in tudi med slovenskimi Domovi nastalo tekmovanje tudi v uprizarjanju slovenskih gledaliških del! Rojaki bi jim bili za tako kulturno tekmovanje hvaležni in bi se gledaliških predstav gotovo radi udeleževali.

glavnih notranjih problemov svetovnega komunizma, je znamenje že to, kako različen je odjek v širokem svetu. Kot vemo, se je tej miselnosti uprla italijanska komunistična stranka s Togliattijem, in pa tudi francoska. Razburjenje je tako veliko, da se govori, da se bo sklicala prav posebna konferenca vsega komunističnega sveta v Praho, kjer bo razpravljala samo ta problem. td

Ozhodni znanstveni zavod v Rimu

(Nadaljevanje)

Ustanovni odlok je predvideval dveletni pouk, a kasneje je bil pouk podaljšan na tri leta, ker se je izkazalo, da je tvarina tako obsežna, da je ni mogoče predelati v dveh letih. Prvo leto velja za nekak splošen uvod v študij vzhodnih ved: teologija, zgodovina, cerkveno pravo, liturgija, jezik itd. Ta uvod je nujen, ker so predmeti tesno povezani med seboj. Za drugo in tretje leto imajo gojenci na izbiro tri znanstvene skupine: dogmatično, zgodovinsko in juridično-liturgično. Po končanem študiju lahko dosežejo doktorat „iz vzhodnih cerkvenih ved“.

Sedež zavoda je bil najprej v nekdanjem tako imenovanem Gostišču za spreobrnjenca nedaleč od Vatikana, kjer je danes sedež Vzhodne kongregacije. L. 1922 se je pa preselil v poslopje Papeškega Bibličnega inštituta. Pet let pozneje (l. 1926) je sv. oče prenesel sedež Vzhodnega inštituta v sedanje poslopje pri baziliki sv. Marije Velike. Dve leti zatem je z novim odlokom združil zavod skupno z Bibličnim inštitutom in Gregorijansko univerzo, vendar tako, da ostanejo vsi trije zavodi dejansko med seboj neodvisni.

Profesorski zbor je bil sprva sestavljen iz predstavnikov različnih redov; a že l. 1922 je papež poveril Vzhodni inštitut Družbi Jezusovi v popolno vodstvo in oskrbo. Profesorji pripadajo različnim narodnostim in obredom. Zastopani so tudi Slovenci. Po-

dobno je s slušatelji. V letnem poročilu tajništva beremo, da je bilo v šolskem letu 1957/58 rednih ter izrednih slušateljev. Če temu dodamo še 21 gojencev, ki so pod vodstvom profesorjev pripravljali različne doktorske teze, imamo skupno število 99 slušateljev. 35 izmed njih je bilo vzhodnega obreda, 64 pa latinskega. Zastopali so 26 narodov, 32 škofij ter 20 redov. 15 je bilo laikov. Pravi mozaik torej ter verna slika katolištva Cerkve.

Poleg poučevanja v šoli opravljajo profesorji še ogromno znanstveno delo. Izdajajo dve redni publikaciji s članki v raznih evropskih jezikih: „Orientalia Christiana Periodica“ in „Orientalia Christiana Analecta“, sodelujejo pa tudi v različnih drugih znanstvenih revijah. Pogosto so vabljani na predavanja po raznih mestih zapadne Evrope. V molitveni osmini za Vzhod (18.—25. januarja) obiščejo semenišča in zavode, da seznajajo dijake in bogoslovce z vzhodnimi problemi. Samo v lanskem letu je tako predavanja poslušalo skoraj 5.000 dijakov in bogoslovcev v severni in srednji Italiji. Dobro obiskovana so tudi predavanja za širše občinstvo, ki so med šolskim letom v glavni dvorani zavoda.

Vredno je omeniti še zavodsko knjižnico, ki spada med najboljše vzhodne knjižnice na Zapadu, zlasti kar se tiče teoloških in zgodovinskih del ruske cerkve. Veliko število knjig je daroval že papež Pij XI., ki je

sam bil strokovnjak za knjižnice in je leta 1923 poslal na Vzhod kardinala Tisseranta in duhovnika Cirila Korolevskega z nalogo, da nakupita knjige in rokopise za Vatikansko knjižnico in Vzhodni inštitut. Obiskala sta razne balkanske države, Carigrad, Sirijo, Palestino, Egipt, Romunijo, vzhodno Poljsko itd. Veliko dragocenih knjig sta dobila naravnost iz Rusije, ko so tam podražili razne samostane in cerkve. Med obiskovalci se neredkokrat srečajo strokovnjaki in profesorji iz raznih evropskih držav in celo iz Amerike. — V zavodu obstaja tudi manjši Muzej vzhodne cerkvene umetnosti. Zbranih je precejšnje število ikon, fotografij, mašnih oblačil in drugih dragocenih predmetov. Ikone so že bile razstavljene v Milanu, Ravenni in Bariju.

Sveti oče Pij XI. je močno priporočal Vzhodni inštitut vsemu katoliškemu svetu, ko je že l. 1928 naslovil vsem škofom poslanico „Rerum orientalium“, v kateri jih spodbuja na delo za večje poznavanje krščanskega Vzhoda. Naroča jim, naj pošiljajo duhovnike na študij v Vzhodni zavod, naj uvedejo v bogoslovja predavanja o vzhodni teologiji in naj organizirajo po škofijah vsako leto vzhodni dan.

Sklep

Papeški Vzhodni znanstveni zavod v Rimu je veličastna ustanova, ki je Cerkvi samo v čast. Podobne univerze ne zmorejo niti pravoslavni niti protestanti, ki morajo neredkokrat vzeti v roke prav publikacije tega zavoda, da pridejo do sintetične razla-

ge pravoslavne teološke miselnosti. Zato je Vzhodni inštitut živ spomenik, ki priča o stvarnem prizadevanju Cerkve za edinost. Da se doseže ta visoki ideal, sveta Cerkev želi in priporoča, da se proučujejo „sine ira et studio“ vsa vprašanja krščanskega Vzhoda. Le tako je moč odstraniti predsodke in nesoglasja. Le tako se odpirajo vedno nove poti do bratske ljubezni, ki naj bi bila glavni vodnik do skorajšnjega zedinjenja.

V oktobru 1957 je Vzhodni zavod obhajal svojo štiridesetletnico življenja. Čeprav je za tako ustanovo to razdobje razmeroma kratko, je delo, ki ga je zavod v tem času opravil, ogromno in je Cerkvi prineslo že mnogo blagoslova in tolažbe. Bivši gojenci zavoda so raztreseni že po vsem svetu: nekateri zasedajo odgovorna mesta v Cerkvi, drugi poučujejo po raznih visokih šolah ali urejajo unionistične liste. Vsi pa po svojih močeh delajo za Vzhod. Nekateri so za tako imenovano železno zaveso kronali to delo z mučeništvom ali ječo v sužnosti. Zgodilo se je tudi, da so bili nekateri obtoženi in sojeni, ker so nekoč obiskovali Vzhodni inštitut. Vsekakor je značilno, kar je poudaril ob neki obsodbi sodnik, da namreč ustanovitev tega Papeškega zavoda sovпада z mesecem oktobrske revolucije. Res je pa tudi, da sovпада ustanovitve z letom velike Marijine poslanice v Fatimi ter njene obljube, da se bo Rusija spreobrnila. Temu velikemu cilju hoče pripravljati pot tudi Vzhodni znanstveni zavod v Rimu.

Angel Kosmač

Prijavite otroke za dvojezični pouk

Tudi ob začetku šolskega leta je možno, prijaviti otroke k slovenskemu pouku. Prijava pride v poštev v prvi vrsti za otroke, ki na novo vstopijo v šolo. Starši, ki želijo, da bi njih otrok obiskoval dvojezični pouk, izjavijo svojo željo vodji šole ustno ali pismeno.

Otroci, ki so že v preteklem šolskem letu obiskovali slovenščino, morejo brez ponovne prijave obiskovati dvojezični pouk. Pač pa obstaja ob začetku leta prilika, da prijavijo k temu pouku otroke še tisti starši, katerih otroci doslej niso bili prijavljeni za slovenski pouk. Učitelji so dolžni, prijave vzeti na znanje!

Starši! Privoščite svojim otrokom s prijavo za dvojezični pouk vzgojo po načelu: „Kolikor jezikov znaš, toliko veljaš!“

Prijavite svoje otroke v njihovem in svojem interesu za dvojezične ljudske šole!

Tudi s prijavo otrok k slovenskemu pouku hočemo dokazati svojo ljubezen in spoštovanje do materinskega jezika!

KATOLIŠKA PROSVETA V CELOVCU

vabi na svoje prvo jesensko skioptično predavanje z barvnimi slikami pod naslovom:

„V ARGENTINSKO-ČILENSKIH KORDILJERAH“

ki bo v petek, 13. septembra 1963, ob pol osmih zvečer v Kolpingovi dvorani.

Predaval bo g. dr. Vojko Arko, znani slovenski hribolazec iz Argentine.

Vsi ste pristočno vabljeni na to izredno in zanimivo predavanje!

OPOZORILO

absolventkam gospodinjstvih šol

Naše srečanje, ki naj bi bilo v nedeljo, dne 15. sept. t. l. pri č. šol. sestrah v št. Jakobu v Rožu, smo prelozile na nedeljo, dne 6. oktobra t. l.

Na veselo svidenje!

ST. VID v PODJUNI

(Srebrna maša)

Po nedavni zlati maši našega upokojenega župnika č. g. Feliksa Zulechnerja je našo župnijo v nedeljo, 11. avgusta, doletela nova čast: imeli smo srebrnomašniški jubilej, ki ga je obhajal č. g. Albin Avguštin, ki preživlja po nekaj letih svoj dopust zopet tu v naši lepi Koroški in sicer pri svojih sorodnikih v Rikarji vasi, torej v naši župniji.

V nedeljo zjutraj smo se zbrali pred faro cerkvi, kjer je jubilarita pozdravil najprej domači pevski zbor, nato so sledile pristrčne deklamacije šolark in pozdravni govor domačega župnika, č. g. Kunstlja. On je v svojem govoru med drugim rekel jubilaritu:

„Nisi tujec tu med nami na Koroškem! Sprejemamo Te kot domačina. Sicer Ti ni dano, obhajati ta lepi jubilej v Tvoji domači župniji, a mi se zavedamo, da nas vse tu veže ista govorica, šege in navade. Gotovo pa se veselíš, da so ob tem Tvojem jubileju navzoči Tvoji sorodniki, predvsem pa Tvoja mati, ki se iz vsega srca raduje, da je doživela ta Tvoj slovesni dan!“

O izgnanstvu in begunstvu je govoril tako ganljivo, da so prišle solze v oči mnogim domačim vernikom, pa tudi navzočim letoviščarjem.

V cerkvi je kot slavnostni pridigar nastopil č. g. Vinko Zaletel, ki je predstavil jubilarita in orisal njegovo življenjsko pot, katera ga je po mnogih potih privedla v Argentino v Južni Ameriki na župnijo, ki ima 50.000 vernikov (in to različnih narodnosti!) v osemstotmilijonskem mestu Buenos Aires. V tej župniji sv. Marjete živi tudi več slovenskih družin, ki imajo lastno božjo službo s pridigo in slovenskim petjem. V tej cerkvi je tudi današnji slavnostni govornik pred nekaj leti praznoval svoj srebrnomašniški jubilej, ki je časovno sovpadel z njegovim takratnim potovanjem po Južni Ameriki. — Nazadnje je pridigar opozoril farane na molitve in žrtve, ki so potrebne, da bo njihova župnija zopet doživela tudi milost nove sv. maše; kajti če novih maš ne bo, tudi srebrnih in zlatih ne bo!

Gospodu srebrnomašniku želimo pri njegovih težavnih dušnopastirskih službi tudi za bodoče obilo božjega blagoslova in uspehov in pa zopet kdaj — na veselo svidenje!

OB KLOPINJSKEM JEZERU

(Moja sezona)

Ko zima zapuša naše kraje in prihaja prijetna, zaželená toplota, tedaj mnogi že sanjajo o letovanju, delajo načrte, pozvedujejo, kje bi bilo najprijetnejše, in drugo. To je neki poseben pojav v današnjem času, rekel bi, skoraj neka manija ali strast. Vse hoče drugim, v tujino, na gore, na morje, v tuje kraje sploh. Tega pred leti nismo poznali. Vsak je bil najraje doma, posebno če je imel družino.

Kaj je vzrok temu razmahu? Najprej moramo priznati, da so močen činitelj temu razvoju letovanja prometna sredstva, ki so na razpolago: motorji, avtomobili, katerih je na milijone, železnice, zrakoplovi. Vse udobnosti nam nudijo, vsak čas so na razpolago in vse se vrši s presenetljivo hitrostjo. Vse razdalje so izginile.

Kot drugi razlog, pa mislim, da smemo imenovati: potreben odmor ali počitek. Človek ni stroj, njegove moči se izčrpavajo. Vsi priznamo pravico do tega počitka vsakemu delavcu pri kateremkoli delu. Te pravice dandanes nihče več ne odreka drugemu.

Tako letovanje pa nima samo telesne, zdravstvene koristi, ono dvigne človeka tudi kulturno. V šoli smo se učili spoznavati

svet iz knjig, iz predavanj. Vsak si je mogoče predstavljati to razlago na svoj način. Sedaj vidi na lastne oči kraje, narode, običaje narodov. Morebiti si bil prepričan, da ima samo tvoj kraj lepote, da ima le tvoj narod tako visoko kulturo; sedaj si se pa moral prepričati, da so drugi še bolj napredni, da imajo še lepše kraje. To boš pa najlažje spoznal, če boš obvladal tudi razne jezike. Le v tem slučaju se boš čutil tam domačega. Resničen je pregovor: „Kolikor jezikov znaš, toliko mož veljaš.“

Letovanje je tudi ideal, veselje moje, ki pišem tele vrstice. Vsako leto odrinem kam in, če le mogoče, vsakokrat v druge kraje. Tako vedno bolj spoznam svet. Bil sem že v več državah. Zelo mi je pri srcu letovanje na morju.

Letos sem se odločil za Koroško. To pa na prigovarjanje nekega mojega prijatelja. Ta me je poslal na Klopinski jezero. Na vprašanje, kaj je tam posebno zanimivega, mi je odgovoril: „Pojdi, ne bo ti žal!“

Klopinski jezero je majhno jezero v Podjuni. Skrito je v majhni kotlini. Slišal sem, da je to jezero najtoplejše na Koroškem. Okolica je prijazna. Mali griči, v ozadju pa visoke Karavanke te spremljajo, tudi ravnine ne manjka.

Jezero si je pridobilo veliko prijateljev.

Na soncu in v morju

(Pismo s počitnic ob Adriji. Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik.)

(Nadaljevanje)

Svoj dopust sva s sosedom g. Jankom pričela z božjo potjo. Ko sva s strmega Ljubelja prispela v dolino, sva najprej zavila na Brezje, da priporočiva Mariji Pomagaj svoje potovanje in zdravljenje.

Pa tudi tu imamo v bližini Marijino božjo pot, namreč na Trsat nad Reko. Pred 56 leti sem kot bogoslovec, ko sem se zdravil v Iki, prvokrat romal tja in sicer peš po tistem dolgem stopnišču, ki vodi od mostu tja gor. Ne vem več, koliko stopnic sem moral prekositi, to pa vem, da bi zdaj tega zlepa ne zmogel več; bilo bi za pljuča in srce prenaporno. Pa saj tudi ni treba, ker vodi na Trsat zložna speljana cesta in vozi tja gor trolejbus. Mi pa smo v nedeljo popoldne sedli v Jankov avto in ta nas je skozi Lovran, Iko, Ičić, Opatijo, Volovsko in Reko lepo pripeljal do cerkve.

Legenda pravi, da so angeli prinesli nazareško hišico na Trsat in čez nekaj let dalje v Loreto v Italijo. To je seveda le pobožna pravljica, ne zgodovinska resnica. Na oltarju glavne kapele v cerkvi je stara Marijina podoba, ki jo ljudstvo zaupljivo časti. Votivna slika na steni kaže Marijo kot rešiteljico mornarjev, ko viharo morje grozi pogoltniti ladjo. Oltarji so vsi iz čistega marmorja.

V tlaku je več nagrobnih plošč s stari napisi, ki pričajo, da leže pod njimi v grobu nekdanji mogočni grofje Frankopani in drugi veljaki. Na drugi plošči beremo latinski napis: „Domus fratrurn usque ad novissimam tubam“ („Bivališče bratov do zadnje trombe“) (t. j. do sodnega dneva). Tam počivajo zemeljski ostanki frančiškanov. S cerkvijo je namreč združen samostan in frančiškani že dolga stoletja oskrbujejo cerkev. Zdj svojih umrlih sobratov ne pokopavajo več v tej grobnici. Cerkev dobiva nov križev pot. Nekaj postaj je že gotovih. Slikane so kot freske na svež omet in zavarovane z okvirom in šipo.

Romarji in tujci cerkev trajno obiskujejo. Tudi mi smo opravili svojo pobožnost, nato pa se podali na vrt malo oddaljene gostilne, da se okrepčamo. Črno istrsko vino naj nam pogasi žejo, šunka pa naj potolaži želodec. Natakarcina nam prinese na krožniku porcijo šunke, a nič nožev in vilic. Ali naj jemljem meso s krožnika z golimi rokami? Tovariša me poučita, da so priloženi zobotrebeci, s katerimi naj nabada moške šunke in jih nosimo v usta. Tako pa že pojde! Če jedo Kitajci s pomočjo paličic, zakaj bi mi ne z zobotrebeci? Kar dobro je šlo na ta novi način, samo malo neroden sem bil. Mali zobotrobec sem včasih kam založil in ga s svojimi slabimi očmi nisem mogel takoj najti.

Na povratku smo med Reko in Volo-

skim srečevali na 2 do 3 km dolgi progi na obeh straneh ceste nepretrgane vrste ljudi, največ mladine, morda po številu 8.000 do 10.000. Prihajali so od nogometne tekme za prvenstvo med Zagrebom in Reko. Zmagali so Zagrebčani. Prestar sem, da bi se bolj zanimal za ta šport, a za mladino morejo biti take tekme že zelo zanimive in napete, ker pritegnejo tolike množice gledalcev. Že stari Rimljani so zahtevali „panem et circenses“, kruha in iger hočemo! O tem še zdaj pričata ogromna kolo-seja n. pr. v Rimu in Pulju. Tam so se pred očmi krvi željnih gledalcev borili med seboj gladiatorji na življenje in smrt ali so sestradane divje zverine trgale kristjane, da je tekla kri, gledalci pa so pri tem slastno uživali.

Zivo nam vse to popisuje slavni poljski pisatelj Sienkiewicz v svojem svetovnoznem romanu „Quo vadis?“ V Španiji so še zdaj v navadi bikoborbe. Spreten torero se s sulicami ali sabljo bori z razjarjenim bikom dokler bik od bodljajev ne omaga in pade. Zgodi se pa včasih tudi obratno: da bik z rogovi razpara toreru trebuh ali ga potepta. Pri nogometu pa brajco le nedolžno žogo sem in tja, tam ne teče kri, kvečjemu iz nosa ali pa si kdo izpahne nogo. Včasih pa se igra konča s pričkanjem ali celo z medsebojnim pretepom razboritih oz. vročehrvnih igralcev.

Z Lovrana se vidi v daljavi otok Krk. Hodiškega gospoda Lovra je mikalo tja. Naslednje jutro je zapregel svoj avto, ostali trije Korošci smo se mu pa radi pridružili. Vozili smo se kakor prejšnji popoldan, v Reki pa smo po lepo izpeljani obmorski cesti krenili dalje proti jugu. Obkrožili smo veliki Bakarski zaliv; na enem mestu smo izstopili, da smo se razgledali po krasni obmorski pokrajini, nato pa hitro drveli dalje in dospeli v Crikvenico. Od tu je čez skomorski zaliv trajekt (prevoz) do Sila na otoku Krku. Poseben velik brod more nase sprejeti do 20 avtov. Za prevoz avta se plača 1000 din, za osebo pa 100 din. Lepo zaporedoma se ustavljajo avti na prostorni ploščadi, ob pristanku pa odhajajo po pravilu: Zadnji naj bodo prvi, prvi pa zadnji! Ker pa vlada red, se vse izvrši brez težav.

Po pičli polurni vožnji čez morje smo pristali na otoku in spet sedli v avto, da se preko Dobrinja peljemo na drugo stran otoka do Malinske. Kar smejalo se je srce našemu soferju, ko je spet imel pod kolesi asfaltirano cesto, a kmalu je asfalt prenehal in avto ni mogel teči več tako gladko. V Jugoslaviji delijo ceste po kakovosti v sledeče stopnje: odlična, zelo dobra, dobra, še dobra. Slabih redov torej v cestnih pri-čevalih ni. (Dalje prihodnjič)

Največ znancev ima iz Nemčije. Sodeč po avtomobilih, ki krožijo po cestah in počivajo ob stanovanjih, sem prišel do prepričanja, da sta dve dobri tretjini avtov iz Nemčije.

Letoviščarji so nastanjeni po širni okolici. To pa zato, ker pri malem jezeru tudi ne bi bilo dovolj prostora, kakor tudi zaradi cenejšega preživljanja. Okoli jezera ne manjka lepih stavb, ne manjka modernih hotelov. Na splošno moramo priznati, da imajo tukajšnji prebivalci zelo prijetna stanovanja. Marsikaj bo pa še potreba napraviti, da bodo še bolj vabljive za goste. Državne in deželne ceste so kar lepe in udobne. Zelo veliko pa dajo misliti stranska pota, kamor tudi tujci zaidejo. Čuden vtis na pravi na goste pot, ki pelje v cerkev. Tukaj posebno v nedeljah prihajajo avtomobili, a je tako razdrto vse! Vprašal sem nekoga, zakaj je prav ta pot tako zanemarljena, pa mi ni vedel povedati.

Bivanje gostov pa prinaša tudi domačim lepe koristi. Marsikdo mi je priznal, da se z zaslužkom v sezoni preživi celo leto. Ljudstvo je prijazno, gostoljubno. Tu je slovenski živelj. Ti obvladajo dva jezika: slovensko in nemško.

Nekaj pa je iznenadilo mene kakor tudi mnoge druge goste. Ko sem si ogledoval okolico za časa mojega bivanja, sem videl, da se po okolici vrteli nekateri v plavalnih oblekah. Tega nisem doslej drugod opazil. To sem slišal, da so obsojali tudi drugi letoviščarji. Neki Amerikanec mi je rekel: „Tako oblečene ljudi bi pri nas ljudstvo linčalo in oblasti zaprle. Pri nas je to dovoljeno samo v kopališčih!“

Kakor sem bral v cerkvah, je cerkvena oblast prepovedala vstop v cerkve nedostojno oblečenim. Tukaj bi po mnenju tudi drugih svetne oblasti morale dati primerne predpise.

Kratko moje bivanje je kmalu preteklo. Treba je bilo oditi. Zadovoljen sem, da sem bolje spoznal Koroško. Tudi drugim bi priporočil, da napravijo vsaj izlete v te kraje.

LIPA nad VRBO (Novega župnika imamo)

Nedelja, 1. septembra, je bila za našo župnijo velik praznik. Preč. g. dekan Hornböck je instaliral novega župnika, preč. g. Jožefa Adamiča, ki je do sedaj služboval kot kaplan v Dobri vasi. Naša župnija je lahko ponosna, da ima menda najmlajšega župnika na Koroškem.

Instalacija ali umestitev je bila nadvse slovesna. Pred župniščem se je zbrala velika množica faranov. Ob 10. uri je prišel iz župnišča novi g. župnik v spremstvu preč. g. dekana dr. Hornböcka in provizorja g. Demšarja. Moški zbor je zapel, cerkveni ključarji so ga pozdravili in deklica je deklamirala. Ob tej priliki so izvolili še dva cerkvena ključarja in sicer sta to g. Sablatnik in g. Tršek, tako so sedaj štirje. Po sprejemu je šla procesija v cerkev, kjer je bila pridiga v obeh deželnih jezikih in tudi instalacija tako. Potem je bila slovesna sveta maša, katero je imel naš novi župnik.

Farani se zahvaljujemo preč. g. dekanu za lepe pridige in Bog plačaj za njegov trud in skrb za našo faro. Sedaj bo zopet vse tako, kakor je zapustil naš prejšnji g. župnik. Preč. g. Nagelschmiedu pa želimo še veliko zdravja in se mu zahvaljujemo za njegovo delo v župniji, v kateri je pastiroval 42 let. Novega g. župnika pa naj spremlja v pastirski službi v naši župniji obilen uspeh in božji blagoslov; Vsemogočni naj nam ga ohrani mnogo let!

Hvaležni farani

ZGORNJE LIBUČE (Nesreča)

Že precej časa nas ni obiskala nikaka nezgoda. Vendar pa tudi nam ni prizaneseno. Pretekli petek se je mlado, pridno dekle Hani Šmahar, pd. Žibernikova, z mopedom peljala na delo v Šmihel k Skijasu. Vozilo (moped) si je izposodila od svoje sestre.

Ker je cesta deloma zelo slaba, posuta z debelim gramozom, je nenadoma izgubila oblast nad vozilom in je z vso močjo priletela na trdo cestišče. Pri padcu si je zelo poškodovala glavo in dobila pretres možganov, tako da je obležala v nezavesti. Kmalu nato sta mimo privozila dva Dunajčana, ki sta jo dala v avto in odpeljala k zdravniku v Pliberk. Od tod jo je rešilni avto odpeljal v celovško neozgodno bolnico. Ker je poškodba precej huda, smo zelo v skrbeh za našo Hani. Pomagati ji drugače ne moremo, zato pa bomo prosili ljubega Boga, da ji kmalu vrne zdravje, da pride zopet med nas.

Špekulacija s sladkorjem

Trenutno smo v zaključnem obdobju velike špekulacije s sladkorjem. Kdor je namreč zasledoval skozi zadnje leto razvoj cene sladkorja na borzi v New Yorku, je lahko videl, kako je cena lezla navzgor in dosegla 13 dolarskih centov za funt sladkorja, kar bi odgovarjalo približno 7 šil. za kg. Ta cena je bila dvakrat višja kot pred nekaj meseci. Povišek cene je bil deloma naraven, deloma umeten. Naraven je bil v toliko, ker se potrošnja sladkorja stalno dviga, ker so bile v zapadni Evropi zaradi vremenskih neprilic slabše letine sladkorne pese, ker so zaradi nizkih cen začeli omejevati gojitev sladkorne pese in ker pride na evropski trg zelo malo sladkorja s Kube. Umetno pa je postal sladkor dražji zaradi ruske špekulacije.

Rusija je danes največji proizvajalec sladkorja na svetu in s pridelki po 65 milij. stotov v letih 1961 in 1962 je bil preko- račen tudi kubanski letni pridelek, kate- rega cenijo na nekaj manj kot 60 milij. sto- tov. Ruska špekulacija pričinja z nakupom

kubanskega sladkorja. Rusi so kupili leta 1961 in 1962 okoli 60 milij. stotov kuban- skega sladkorja, tako da so imeli zalogo, katero so cenili na vsaj 100 milij. stotov. Rusi so vsilili Kubi zelo nizko nakupno- prodajno ceno in sicer največ 3.5 dolarske- ga centa za funt. Na ta način so Rusi upa- li, da bodo vsaj deloma krili ogromne stro- ške, ki so jih imeli z oboroževanjem in še drugačnim podpiranjem Fidel Castra.

S postopno prodajo svojih zalog sladkor- ja bodo Rusi pri tem sladkorju zaslužili par sto milij. dolarjev in se je zato špekulacija posrečila. Rusi pa so upali, da bodo zaslu- žili še več, ker so mislili, da bo sladkor sploh ostal drag. Niso namreč računali na organizacijsko silo Amerikancev, ki so v kratkem času v raznih delih sveta organi- zirali višjo proizvodnjo sladkorja iz sladkor- nega trsa. Zato so Rusi morali hiteti s pro- dajo svojih zalog in cene sladkorja so se znižale in vse kaže, da bodo kmalu takšne, kakršne so bile pred zvišanjem.

Avstrijske valutne rezerve

Po podatkih, ki jih je pravkar objavila avstrijska emisijska banka, je imela ta ban- ka ob koncu letošnjega julija na zalogi zlata za 13 milijard šilingov, deviz pa za 16.6 mi- lijarde šilingov. Tako so valutne rezerve Avstrije konec julija letos dosegle rekord- no višino in so bile kar za 4 milijarde šin- lingov višje kot ob istem času lanskega le- ta. Z druge strani pa je zanimivo, da je ob- tok avstrijskega denarja ob koncu letoš- njega julija dosegel 33 milijard šilingov, kar je hkrati največji doslej zabeležen ob- kar seg avstrijskega denarnega obtoka. Denar- ni obtok in avstrijske kratkoročne obvez- nosti so bile konec julija letos za 3 mili- jarde šilingov večje kot pred letom dni. Vendar pa velja omeniti, da je tudi tolikšen avstrijski denarni obtok še vedno krit s 122 odst. z zlatom oziroma z zamenljivimi devizami.

Kot posledica zadnje devizne sprostitev- za turistična potovanja avstrijskih držav- ljanov v inozemstvo je bil zaznamovan ve- likanski porast izdatkov avstrijskih turi- stov v inozemstvu. Ti turisti so namreč že v letošnjem prvem polletju porabili v ino- zemstvu 980 milijonov šilingov, kar je 46.5

odst. oziroma konkretno za 311 milijonov šilingov več kot v lanskem prvem polletju. Nasproti navedenim izdatkom pa so se av- strijski devizni dohodki od inozemskega tu- rizma v omenjenem razdobju zvišali le za 3,5 odstotka oziroma konkretno za 108 mi- lijonov šilingov in so s tem dosegli skupni znesek 3 milijarde in 154 milijonov avstrij- skih šilingov. Tok avstrijskih turistov je usmerjen predvsem v Jugoslavijo in Italijo. (p)

Tuji delavci v evropskih državah

Največ tujih delavcev zaposluje Zapadna Nemčija. Lansko leto (1962) jih je imela 705.000. Če bi pa upoštevali velikost držav, je bilo lani največ tujih delavcev v Švici, in sicer 645.000. Na 3. mestu je Francija, kateri sledi Švedska s 127.000 tujimi de- lavci. Sledijo še Benelux-države in Anglija. Med tujo delavno silo je v evropskih dr- žavah daleč največ Italijanov, posebno v Švici, Nemčiji in Franciji. Za Italijani so najštevilnejši Španci, katerih je okoli 200 tisoč raztresenih po posameznih državah. Po številu delavcev sledijo potem Grki, Portugalci in Turki. Na Švedskem so zapo- sleni tudi delavci predvsem iz skandinav- skih držav, to je Norveške in Finske. V An- gliji pa je največ delavcev iz Irske.

Tuje delavstvo je zaposleno predvsem se- zonsko, in sicer v poljedelstvu, gradbeni- štvu in gostinstvu. Sorazmerno največ stal- no zaposlenih tujih delavcev je v težki in- dustriji in v rudnikih. V tem oziru najde- mo na prvem mestu Belgijo, ki zaposluje okoli 40.000 tujih delavcev, predvsem v pre- mogovnikih, kjer predstavljajo več kot 40 odst. celokupne delovne sile. Med temi tu- jimi rudarji je v Belgiji največ Italijanov.

Za naše gospodinje

Nekaj o svili

Svila ima izmed vsega prediva najtrdnj- še in zelo prožno vlakno, s kuhanjem pa iz- gubi 25% trdnosti. Čista svila je slab pre- vodnik toplote in elektrike, tako da v ne- katerih primerih ugodno vpliva na površino človeškega telesa. Jedke snovi in kisline škodujejo svili bolj ko bombažu in platnu, zato moramo biti pri čiščenju madežev na čisti svili previdni.

Pri šivanju moramo biti zelo pazljivi, da z debelo šivanko ali premočnim sukancem ne preluknjamo svile, naj bo čista ali umet- na. Takšne okvare z likanjem ne popravi- mo. Za šivanje svilenih oblek moramo torej imeti zares tanko iglo kakor tudi naudarek. Šivov in robov ne označujemo z bucikami, temveč s kredo. Umetna svila se pri likanju ne razvleče, ne smemo pa likalnika preveč razgreti in likamo preko vlažne krpe. V pri- gibih, kjer s krpo ne moremo blizu, likamo po narobni strani. Da se šiv ne bo poznal na drugi strani, podložimo podenj papir. Če je likalnik prevroč ali če ga predolgo drži- mo na enem mestu, postane blago močno svetlejšje. Temu odpomoremo, če položimo svilo med dve vlažni krpi in narahlo preli- kamo.

Nekatera blaga se pri pranju zelo zožijo, na primer krepi, vendar če likamo, zlahka poravnamo. Pri pranju umetne svile mora- mo vedeti, da je mokra dosti manj odporna kakor suha. Zato mokre obleke ne smemo nategovati, da je ne strgamo. Ko bo suha, bo blago pridobilo večjo trpežnost in ga zlahka poravnamo v prvotno obliko. Kadar peremo nagubano krilo, naudarimo gube pred pranjem, s čimer si prihranimo veliko dela pri likanju.

Svileno blago preizkusimo tako, da sce- framo kos tkanine in ga žgemo nad špi- ri-

tom ali plinskim plamenom; prava čista svi- la se hitreje scvre kot volna, ne smrdi tako neprijetno in po njej ostane gobast pepel; bombažne ali platnene niti pa zgorijo z ži- vim plamenom brez vsakega smradu in se spremenijo v čist pepel. Trpežnost svilenega blaga najbolje preizkusimo s tem, da natr- gamo vzorec v smeri osnove in votka. Umetna svila se rada trga, če jo naslinimo. Svileni blago čistimo na razne načine, o če- mer smo spregovorili drugod, nikoli pa ne smemo uporabljati sode.

Novosti v gospodinjstvu

Neka britanska tovarna je izdala nov se- salnik za prah, ki ga lahko vsestransko uporabljaj. Z njim je mogoče čistiti stano- vanje in konje, loščiti in strgati parket ter čistiti in nadišavljati zrak v stanovanju. S posebnim vložkom lahko s takšnim apara- tom z oljnato barvo prepleskaš opremo v stanovanju in pobeliš stene ali pa s kemi- kalijo uničuješ rastlinske zajedalce na do- mačem vrtu. Seveda aparat tudi suši lase, opravlja vlogo ventilatorja, s preklopom pa hladi ali ogreva stanovanjske prostore.

V trgovinah v Združenih državah se je pojavil v zadnjem času nov odpirac za kon- zervne kanglice, s katerim je mogoče na- enkrat napraviti dve luknji, namesto da bi delali vsako posebej. Uporabljati ga je mo- goče tudi za odpiranje steklenic.

Termovko po uporabi takoj pomije- mo, v njo nalijemo hladne vode in jo pu- stimo čez noč, da zgubi vonj po čaju, kavi in podobnem. Termovke ne smemo hraniti zamašene, ker bi dobila zatohel vonj, kate- rega je težko odpraviti.

Kako ravnamo z rastlinami

Sobne rastline negujmo takole: ko prine- seš kupljeno ali darovano rastlino domov, je ne postavi takoj na sonce in ne v pre- temno ali premalo zračno sobo, marveč ji poskušaj dati vsaj v začetku približno tiste ugodnosti, kakršne je imela pri vrtnarju. Sobnih rastlin ne postavlja nikoli na pre- pih. Zalivaj samo po potrebi in vedno le s prestano in ne premrzlo vodo. Skrbi, da se bo zalivalna voda prosto odtekala skozi luk- njo na dnu lonca; če to vodo prestrezaš v podstavek, izprazni podstavek, brž ko se je voda odcedila iz lonca.

Nekatere rastline uspevajo v senci, druge le v sončni luči, kar upoštevaj pri izbiri mesta, kamor jih postaviš. Ne presajaj po- večkrat; kadar pa to storiš, vzemi le za prst večji lonec kakor je bil prejšnji. Zlasti ve- lja to za palmo in za vse počasi rastoče rastline. Poleti pognoji rastlinam v loncih s posebnim umetnimi gnojili ali pa z rože- no moko ali z roženimi zrezki, ki jih dobiš v trgovini s semenjem.

Rastline, ki so bile čez poletje na pro- stem, ne prenesi jeseni prezgodaj v sobo ali klet, saj jim s tem le po nepotrebnem po- daljša ječo. Kadar odpotuješ, sobne rast- line ne bodo umrle od žeje, če zemljo v lončkih pred odhodom še skrbno zaliješ in na njo položiš vlažen mah. Plesen, ki jo o- paziš na cvetličnih loncih, zdrgneš s krta- čo in lugom ter dobro presušiš, preden lonč- ke znova napolniš s prstjo. Lesene čebričke pa zavaruješ pred gnilobo, če v njih zažgeš nekaj oblanja ali papirja ter obračaš proti plamenu, da stene osmодиš. Zunanjo stran pobarvaš z oljnato barvo ali pa namažeš s toplim firnežem, pa bodo držali dolgo let. Zaboječek s cvetlicami pred okni povzroča ob slabem vremenu to nevšečnost, da se od zemlje in zabočka močno umažejo okna. Temu odpomoreš, če potem, ko si rastline posadil, posuješ vso zemljo z drobnimi ka- menčki. Okna ne bodo več umazana, pa tu- di vlaga v zemlji dalj časa zdrži.

Spadajo v vrsto opic

Njihova postava, kolikor morejo sklepati iz okostij, ki so jih našli, je podobna opi- cam, vendar z nekaterimi znaki, ki jih bolj približujejo človeku kakor sedaj živeči opi- ci. Ljudem so podobni zlasti po obliki zob in medenice. Ta pa je v tesni zvezi s hojo avstralopitekov, ki so hodili bolj po- konci, kakor hodijo sedaj najbolj ljudem podobne opice, antropoidi. Tudi druge obli- ke jih bolj približujejo človeškim znakom. Če pa se natančneje pregledajo: lobanja, nosne kosti in zlasti velikost možganov, je treba reči, da ta bitja spadajo v vrsto opic. Velikost možganov n. pr. pri afriškem av- stralopiteku znaša 450 cm³, pri sedanji go- rili 655 cm³, pri ljudeh pa možgani presega- juje 2000 cm³. Čeprav se avstralopitekus po zobovju, skoraj pokončni hoji in še dru- gih znakih približuje človeku, vendar po velikosti možganov in še po drugih splošnih znakih spada med bitja, ki so nižja od člo- veka.

Ta bitja naj bi izdelovala in uporabljala orodje. Tako so v Makapanu leta 1953 našli rogove, čeljusti in rogovje ungulatov, poleg njih pa dosti razbitih lobanj. Sklepali so, da so bitja — avstralopiteki — iskali živali, ki niso imele posebno velike loba- nje, so jih razbili z rogovi, da so pojedli možgane.

Avstralopiteki naj bi tudi rabili ogenj. Leta 1923 so v Makapansgatu v Transva- lu našli nekaj koščkov oglja. Pozneje pa so prav tam našli ostanke avstralopiteka. Raz- lagali so, da je bil ta povzročitelj ognja.

Leta 1956 in 1957 so našli v Sterkfon- teinu obdelane kamne. Že prej so tam od- krili okostje plesiantropa. Zatrjevali so, da jih je ta obdeloval za gotov namen.

Negotove razlage

A vse razlage so negotove. Drugi pra- vijo, da so mogle biti hijene, ki so zdrobile kosti in pojedle možgane tistih živali. Do- kaz, da bi avstralopiteki uporabljali ogenj, ni jaseh. Požar je mogel tam nastati iz dru- gih vzrokov, n. pr. od strele. V času, ko so živeli avstralopiteki, so tudi že nastopili prvi ljudje, zato ni nobenega dokaza, da bi tista bitja izdelovala in uporabljala kakšno orodje.

Antropoidi, to so sedaj živeče opice, ki so najbolj podobne človeku, uporabljajo palico, da si približajo hrano ali se z njo branijo. Uporabiti znajo celo stole, zaboje, mize, da stopijo nanje in pridejo do hrane. Včasih si tudi orodje na neki način pripra- vijo, n. pr. odtrgajo vejo drevesa, da jim služi za palico, odvijajo vrv, zravnaajo žico, da jo podaljšajo. To naredijo, ker so tako videle na drugih. Ne morejo pa drugim za- pustiti, kar so se naučile. Mladiči imajo vrojena nagnjenja, ne pa pridobljenih izku- šenj.

Kakor sedanje opice, tako so tudi opice, ki jih imenujejo avstralopiteke, mogle upo- rabljati kamne, kosti, rogove, da so dobile plen. Ne gre torej za kulturo, ki je ta bitja niso imela, marveč le za čutno spoznanje, kakršnega imajo živali; ne gre za zavestno delovanje umnega bitja, ampak za živalski nagon. (Nadaljevanje na 8. str.)

Novi odkritja o razvoju človeka

„Senzacionalna odkritja“

„Senzacionalna“ odkritja, kakor so jih označevali, iz struge Olduvai so objavili le- ta 1960 na 4. panafriskem kongresu v Leo- poldvillu in v februarju 1961 v „Narodni geografski družbi“ v Washingtonu. Gre za odkritje dveh zob in ene precej dobro ohran- jene lobanje. Učenjaki pravijo, da so ti ostanke podobni okostnjakom tipa avstra- lopitekov, ki so jih našli drugod v Afriki, na Kitajskem in v Indoneziji. Tako izko- panine v strugi Olduvai ne prinašajo nič novega, ampak samo potrjujejo, da so v ze- meljskih plasteh iste starosti našli ostanke, ki dokazujejo, da so ljudem podobna bitja — imenujejo jih hominide — bivala tudi drugod nekako v istem času, ki naj bi iz- delovala enako ali še bolj popolno orodje.

Ali pa to obdelovanje orodja dokazuje, da ga je napravil človek?

Že leta 1838 je Francoz Bouchez de Pert- hes, ki je pri izkopavanju našel nekaj ob- delanih kamnov, vzkliknil: „Ti ostanke, če- prav nepopolni, ne dokazujejo bivanje člo- veka manj, kakor vse umetnine v Louvres.“

Delo, narejeno za gotov namen, so doslej na splošno smatrali za dokaz umnih bitij v nasprotju z drugimi, ki nimajo uma, torej za dokaz bivanja človeka poleg živali. V zadnjih letih pa so nekateri znanstveniki začeli pripisovati obdelovanju nekaterih re- či in njih rabo bitjem, ki niso bili ljudje. Tak naj bi bil primer bitij, ki jih imenuje- mo avstralopiteki.

Šivalni stroji znamk: Gritzner, Rast & Gas- ser in Jax — najnovejši izdelki — popolnoma avtomatični Zick-zack-šivalni stroji so ponos go- spodinje in šivilje, kateri jim olajšajo in skraj- šajo delo. Naročite si ga takoj v strokovni tr- govini šivalnih strojev:

JOHAN LOMŠEK

št. Lipš, Tihoja 2, P. Dobla ves — Eberndorf, Telefon 247.

Zahtevajte cenik. — Ugodni plačilni pogoji.

Tržaški dijaški list „Literarne vaje“ je pred časom prinesel članek z naslovom „Pogled v prazgodovino“. V njem je napi- sano, da so leta 1960 v Tanganjiki odkrili lobanjo „človeka opice“. „Te opice so bile štirinožci in so lahko tekale po dveh nogah, hodile pa ne.“ Dalje pravi, „da so se prvi ljudje pojavili na zemlji takrat, ko so te opice začele hoditi po dveh nogah.“

Svetovni tisk je veliko pisal o odkritjih takojimenovanih „človeških kosti“ v Tanga- njiki v Afriki. Dr. Leakey, ravnatelj muzeja v Nairobi v Keniji, naj bi s svojimi pomoč- niki tam našel ostanke najstarejšega člove- ka na zemlji.

Na severni meji Tanganjike, kakih 300 km vzhodno od jezera Viktorija, je reka Ol- duvai približno pol milijona let prinašala in odlagala naplavine v dolini, ki se imenuje Serengenti. Naplavine so dosegle višino 100 metrov. Že od leta 1911 tam izkopavajo; zlasti od leta 1931 se je dr. Leakey s so- delavci zanimal za živalstvo in za človeka. Odkrili so 11 različnih plasti. Na najnižji naplavini so našli zelo preprosto obdelan kamen na eni ali na dveh straneh, pa samo na enem koncu. Sklepali so, da je tedaj, ko je nastajala ta plast — to je pred 500 tisoč leti — bival človek v teh krajih. Lo- vil naj bi na obrežju jezera, imel tam svoje delavnice kamna in prve naselbine v po- krajinah pod tamkajšnjimi vulkani. Upali so, da bodo našli človeške okostnjake, ki bi jih potrdili v tej domnevi.

B. R.:

Kako ravnati z mladino?

(Nadaljevanje: „Mladina in vera“)

Kakšne so po teh ugotovitvah konkretne možnosti in naloge vzgojiteljev z odrasčajočo mladino na verskem področju?

Naloge so predvsem te-le:

Graditi na preteklem. Družina naj že v začetku otrokovega življenja moli kot družina, na stenah naj vise verske podobe in v družinskem krogu naj se vrše verski običaji, družina naj kot družina praznuje verske praznike, skupno naj se udeležuje maše in zakramentov. Vse to je najboljše priprava za kasnejša otrokova leta in teh prvih vtisov nič v življenju več ne nadomesti.

Razumeti. Pomagati mladini razumeti verske probleme, pa obenem poudarjati, da je naš razum pač nezadosten, da bi razumel božje skrivnosti in da je treba ponižne vere pri sprejemanju nadnaravnih resnic. Ob krizi molitve ne zahtevati predolgi molitev, bistvene pa.

Poučiti. Velikega pomena je, da mladina ne ostane pri verskih pojmi, kot jih je dobila v otroških letih. Nevarno je namreč, da se ob izpopolnjevanju naravnega znanja in ob ostajanju verskega znanja pri otroških pojmi ravnotežje prevrne: vera postane otročja, neverjetna. Za verski pouk je treba poskrbeti: bodisi po šoli, bodisi po knjigah, po duhovniku ali organizaciji, a za ta pouk mora biti resno poskrbljeno. Pouk bo pokazal skladje med vero in naravnimi resnicami, razložil bo preveč človeške predstave, pojasnil zmote in napade na vero.

Upoštevati okolje. Oko staršev mora biti vedno budno na vplive iz okolja. Spraševati morajo po tovariših in učiteljih, po sodelavcih in knjižah, pomagati reševati težave in skušati narediti vplive slabega okolja čim manj škodljive. Pa obenem ustvarjati dobro okolje: zlasti v krogu verskih in katoliških mladinskih organizacij.

Zaposeliti z verskim. Če bo mladina delala v verskem svetu, ga bo tudi vzljubila. Postal bo zanj ne le nekaj skoro otipljivega, ampak tudi nekaj, za kar edino je vredno vse žrtvovati. Naj pomaga pri cerkvi, pri krašenju ali petju, pri strežbi ali pri učenju katekizma, naj sodeluje pri verskih organizacijah, zlasti pri apostolskih. Napad je najboljše obramba. Aktivno udeleževanje v verskem svetu je najboljše naravna osnova za duhovniške in redovniške poklice.

Globoko versko življenje. Naj bo molitveno in zakramentalno življenje tudi v teh letih živo. Bo pa bolj navdušila mladino za to življenje organizacija kot pa starši. Torej naj starši poiščejo zlasti posrednih poti za navajanje odrasčajočih v ta svet.

Hvala Bogu, sredstev je dovolj in zadosti učinkovita so, da je mogoče kljub tako negativnim pogojem versko življenje v mladini ne le ohraniti, ampak celo poglobiti, če je le pri odgovornih zadosti odgovornosti. (Konec)

ZA MLADINO IN PROSVETO

SOCIALNO VPRAŠANJE:

Nadaljevanje

Sodelovanje delavcev v podjetjih

Da more priti do tesnejšega sodelovanja in soudeležbe delavcev v vodstvu podjetij, morata obe stranki spremeniti dosedanje mišljenje, vedenje in s tem medsebojne odnose ter odnose do podjetja samega. Delodajalec mora izvrševati socialne dolžnosti, imeti več socialnega čuta. Delavec se mora odpovedati revolucionarnim težnjam, razrednemu pojmovanju družbe, si privzgojiti več gospodarskega čuta in znanja. Odpovedati se mora kolektivističnim težnjam, priznati privatno lastnino kot enega izmed temeljev boljše in pravičnejše družbe, ki je obenem tudi izhodiščna točka vseh reform.

„Torej ne uničiti, ne odpraviti, ampak pospeševati privatno lastnino, ki je osnova, temelj družinske stalnosti, jo pospeševati kot sad vestnega prizadevanja delavca in delavke na način, da pride do postopnega zmanjšanja mase nemirnih in drznih ljudi, ki se radi obupa in slepih nagonov pustijo voditi, majati od vsakega vetra in vabljenih doktrin in agitatorjev brez vsake morale. Ne razpršiti privatni kapital, ampak čim bolj pospeševati njega previdno nadzorstvo, kot sredstvo in pomoč za doseg in razširitev resničnega tvarnega dobrega vsega ljud-

stva. Ne uničiti, niti dati izključne prednosti industriji, temveč pospeševati nje harmonično koordinacijo z obrtjo in poljedelstvom, ki zalaga narodno proizvodnjo z množestvenimi sadovi zemlje. Ne imeti in se posluževati tehničnega napredka izključno radi večjega dobička, ampak s sadovi, ki iz tega izhajajo, pomagati za izboljšanje osebnega položaja delavca, za omiljenje utrujenosti pri delu, za utrditev delavčeve navezanosti na družino, na dom in na delo, od katerega živi. Ne se sprijazniti in dovoliti, da postane življenje poedincev odvisno od samovoljnosti države, ampak rajši poskrbeti, da država, ki ima dolžnost skrbeti za skupno dobro, z ustanovami socialnega zavarovanja in skrbstva pomaga in stori vse, kar potrebujejo delavska združenja pri njih prizadevanjih, posebej še družinske očete in matere, ki jamčijo sebi in svojim življenjem s svojim delom.“ (Pij XII. 13. 6. 1943 v govoru 25.000 delavcem o sodelovanju med razredi in miru na svetu.)

Tudi država in tehnični napredek mora služiti in pomagati človeku v njegovi borbi za vsakdanji kruh, omiljevati nasprotstva in težave ter pospeševati skupno dobro.

NEČLOVEŠKA MATI

Bivši župnik kaznilnice je nekoč pripovedoval:

Na dvorišču kaznilnice stojimo. Čez nekaj minut bo nad njim, ki zvezan stoji tukaj, izvršena smrtna obsodba. Z glasom, v katerem je čutiti razburjenje, naznani državni pravnik, da je justični minister zavrnil prošnjo, ki jo je obsojenec vložil za pomilostitev. „Prepričajte se o ministrovem podpisu,“ nagovori kaznjence. „Če hočete podati še kakšno izjavo, vam dajem priložnost za to.“

Kaznjence se ozre na župnika, ki v izpolnjevanju svoje dolžnosti s križem v roki stoji poleg njega, in izjavi z glasno slišnim glasom: „Da, imam še nekaj na srcu. Materi tu navzočega župnika imam povedati besedo zahvale. V dobi mojega preiskovalnega zapora mi je večkrat poslala zavojček jestvin in potrebščin za kajenje. To je bilo vedno veselje v moji zapuščenosti. Bog naj ji poplača to dobroto.“

Obsojenec je spregovoril te besede zahvale z gotovostjo, kakor je ne najdemo vedno pri tistih, ki stojijo pred vrati večnosti, in

vidno je bilo v njih zadoščenost za tistega, ki jih je spregovoril.

Vse je strmel. Ne samo obraz državnega pravnika je to razodeval, marveč tudi obraz onega, ki je bil za uradno prič. Nehote se je pri vsakem pojavilo vprašanje: In lastna mati? Zanj ni imel v odločilni uri nobene besede. Pač pa je povedal nekaj besed o lastni materi v zadnji, tako dolgi noči, ko je izjavil župniku: „Če bi bil imel drugačno mater, bi ne sedel tu in bi mi ne bilo treba jutri zjutraj položiti glave na rabljevo tnilo.“ To bridko dejstvo je izrazil tudi v pismu, v katerem je vzel slovo od življenja.

Da, mati tistega ubogega človeka! Niti enkrat ni prišla med dolgim preiskovalnim zaporom obiskat svojega sina. Bolna ni bila, do kaznilnice ni imela daleč, časa je imela dovolj. Pogostni napor župnikovi, da vzpostavi zvezo med materjo in sinom, niso imeli uspeha. Niti do tega se ni mogla povzpeti ta mati, da bi samotnemu in na trdo sodbo čakajočemu sinu napisala pismo.

Mati je bila obveščena o tem, da je bila

smrtna obsodba izvršena. Minilo je šest tednov, preden se je prikazala v uradni sobi duhovnikov. Ko je prišla, je bila odurnost zapisana na njenem obrazu. Kot prvo in edino vprašanje je prišlo z njenih ustnic: „Kaj je zapustil moj sin?“ Nič drugega je ni zanimalo, ne, ali je sin mirno šel v večnost, ali je imel še kakšno besedo zanjo in kar bi človek še rad vedel o nekom, ki je odšel v takšnih okoliščinah. Samo po materialnem je vprašala, je pač samo po tem povpraševala tudi, ko je sin še bival v hiši staršev. In dalo bi se dobro doseči, tudi če bi dušni pastir ne bil spoznal morilca med zaporom kot za dobre vplive dovtetno naravo. Kajti če zločinec izrazi kot svojo zadnjo besedo na tej zemlji zahvalo na prej povedani način, dokazuje da je sposoben za višje ideale.

In ti dve materi: ena je s svojo ljubeznijo do bližnjega prinesla tolažbo v celico zločinčev, druga se je lastnemu otroku v stiski zaprla.

Iz filmskega sveta

MEDNARODNA RAZSTAVA FILMSKE UMETNOSTI V BENETKAH

Letošnji 24. filmski festival v Benetkah vodi novi ravnatelj profesor Luigi Chiarini, ki je znal dati tej najstarejši mednarodni filmski ustanovi novega pogoja in v celotni režiji vtisniti pečat svoje močne osebnosti. Tako se zdi, da je vsaj tehnično letošnji festival na višku, dočim o kakovosti predvajanih filmskih del pohvale niso tako enoglasne. Mnogi opazovalci trdijo, da se celotna prireditev ne more dvigniti nad povprečje, čeprav imajo možnost predvajanja svojih del le mednarodno priznani režiserji.

Na programu je bilo 32 filmov, med katerimi je bilo sedem izbranih kot uradni doprinos udeleženi narodov, dvanajst pa je bilo izbranih za tekmovanje za „zlatega leva“, ki je najvišje odlikovanje na tej prireditvi. Nadaljnjih osem filmov more prav tako tekmovati za odlikovanje, nadaljnjih pet pa je izven konkurence. Ti slednji trinajsterji filmi spadajo v vrsto „prvencov“ in imajo malo možnosti, da bi dosegli odlikovanja, vendar presenečenja niso redka.

Na festivalu je najmočnejše zastopana Italija, ki je prikazala kar devet svojih del. Francija in Združene države so poslale v Benetke vsaka po štiri filme, Anglija se je postavila s tremi in Rusija z dvema filmoma. Avstrija in Nemčija sta se morali zadovoljiti le z vlogo opazovalca, kajti njih filmska umetnost nima mednarodnega priznanja.

Za dobro voljo

Mati: „Kaj si želiš za god, Marijan?“

Marijan: „Trobentol!“

To sliši oče in reče: „Kaj, in jaz naj ta polom ves dan poslušam?“

„Ne, očka,“ ga pomiri Marijan, „obljubim ti, da bom trobil samo tedaj, ko boš ti spal.“

Helena Haluschka:

10

LAMOTSKI župnik

Končno pride hrupno govoreča gruča gospodov in dam, v sredi med njimi pa tista ona, lepota. „Sembrej,“ je menil eden izmed kmetov poln občudovanja.

Vsi so molili vratove skozi okno, le voditeljica in župnik sta nemoteno kramljala dalje; samo pomaknila sta se nekoliko, da bi naredila prostor gospé. Ko so ji vsi gosposdije, ki so jo obkrožali, vdano poljubili roko, je dama vstopila. Šofer je priključil, dama sede v svoji vonjajoči obleki in maha v pozdrav, z roko pošlje venkaj poljube, končno pa zgine z divjajočim „avtom“ v prahu deželne ceste.

V avtu pa ostane sama. Vse ženske so se na mah umaknile na drugo stran, sovražno, ljubosumno, bile so pripravljene na boj. Nepristranski, hladni in skriti so bili le župnik, voditeljica in Avstrijka, le-ta poslednja je kazala sled bojazni. Možeje so bili vsi pozorni. Rekli niso sicer nič, držali so se pa zelo imenitno in vedno so obračali glavo k „nji“, da bi v globokih požirkih srkali sladki vonj, ki je kmalu napolnil ves voz.

Nasprotno so pa ženske veliko govorile in vsak stavek se je pričel: „Oh, prosim prav lepo oproščanja.“ Pri tem so piskale z visokim glasom ter se poredno hehetale.

„Ona“ je sprva tiho sedela. Gledala je skozi okno, odložila klobuk in rokavice, ne-

kajkrat je vrgla sem ter tja kodrasto grivo, stegnila eno roko skozi okno in, na videz z največjim veseljem, pustila vetru, da je pihljal med njenimi razpreženimi prsti. Potem se je spet namazala s pudrom, potegnila je rdečo črto preko svojih ustnic in sesala sladkorček, kakor da ni nobenega drugega razen nje.

Njeno molčanje je ženske nemalo jezilo. Polagoma se jih je polastilo nekako opojno stanje. Vsaka je imela kaj posebnega razkazati, s čimer je mislila, da bi se mogla ponašati: ena dan pranja, ki traja pol leta; druga sadje, ki ga je bila sama vložila; tretja svoje okrašene voliče. Vse svoje pošteno meščanstvo so razstavile, da bi se za njim zagrajene mogle braniti zoper napade „polovice sveta.“

Toda le-ta ni po ničemer posegla in tako je niso mogle prijeti. Ali prosim: priznajte, da zares spodobna ženska ne bo tako molčala, da je nedostojno, takole glavo nazaj sklanjati, gledati z napol zaprtimi očmi, z napol odprtimi usti željno srebat veter. In pa te roke, te gole roke, ki ne znajo ničesar odkrito prijeti, temveč se vsakega predmeta dotaknejo rahlo in počasi, malodane, kakor bi bile zgolj za božanje ustvarjene. Pri tem se je zdelo, da dami nobena reč ni imenitna; vsa vabila meščanskega sveta je ta oseba popolnoma preslišala. Če bi bila vsaj voditeljica kaj govorila, ta je gotovo mogla vzbuditi spoštovanje nasproti njeni poštejni družini.

Voditeljica je pa molčala. In Avstrijka, katera je bila sicer zmeraj tako izvrstno zgovorna, je pustila občinstvo docela na

cedilu, niti bev ni rekla! Danes se z ničimer ni dalo bahati. Lepotica v svojem kotu je sama obvladala ves poštni voz; gotovo si je povrh še domišljala, da tudi tukaj vsi ležijo pred njenimi nogami, kakor je sicer vedno bilo pri moških.

Oh ti moški! Kako je bila spet to bojazljiva svojat. Dolgo so molčali, le z očmi so se do sitega nagledali, nato so se obnašali kakor mladi dijaki:

„Ali ni prehud preprih za madamo v kotu?“ Kakor da bi ta oseba ne mogla stakniti revmatizma ali trganja po udih prav tako kakor vse druge!

„Če ji je dežela všeč?“ Sreča, da je navdušeno pritrdila, sicer bi slabo naletela pri ženski zvezi!

In zdaj so začeli govoriti moški kakor naviti gramofoni s tujko; vsak je hotel vsaj eno besedo uloviti od nje.

Ženske so obmolknile; le razumna županja je tu pa tam posegla s kako besedo v pogovor, toda nihče ni imel odgovora za njo, najmanj pa še lastni mož. Avto je ropotal po lepi deželni cesti, iz vseh sklepov je hukal in puščal smrad za sabo.

Lepotica se je delala, kakor da se boji. „Le nikarte se razburjati, madame!“ je dejal nekam surovo šofer, in ker so pravkar zavili v neko vijugo, so se vsi vprek prekopicnili kakor hišica iz kart.

Tedaj je „madame“ nenadoma radovedno pogledala na krmarja, ki se je nagnil naprej. Seveda je mogla videti le od strani njegov trpki plemenski obraz, in to, kakor je bilo videti, ji ni bilo zadosti. Vsaj storila je vse, da bi mogla kaj več ujeti. Dober

okus je že imela, zakaj šofer Mason je bil eden izmed najlepših fantov v Bremoncourtu in Lamottu skupaj. To veliko pomeni saj je rod v pogorju Jura eden izmed najlepših.

Poglede tuje „madame“ so opazovali vsi moški. Zdaj je imela dobljeno igro: ljubosumnost se je zbudila.

Počasi se je vlegel večer.

Eden izmed tistih večerov v pogorju Jura, katerih nedopovedljiva lepota ima nekaj verskega na sebi. Nobena previsoka gora si tam ne upa omejiti nebo in ga vdeti med trde in preteče robove. Plemenito in čisto kipijo vse črte k njemu kvišku v srmežljivo vdani lepoti, tako da v tem popolnem soglasju težko razločiš, kaj pripada zemlji in kaj nebu.

Takšen večer je prišel. Nebo je bilo potopljeno v rahlozeleno zlato; pod njim je sanjala pokrajina, zlata in sinja.

Pred neko samotno kmetiško hišo se je avto ustavil.

Na dvorišču je stala mlada deklina, velika, nepremična, obdana od zadnjih sončnih žarkov. Roko je držala nad očmi, da bi jih zaščitila. Ko je šofer skočil iz poštnega voza, je roko povsila in šla mlademu možu počasi naproti, brez težave nesoč težko ročko za mleko.

Nikoli nisi videl človeškega otroka tako lepega hoditi v lesenih coklah, nikoli, da bi se tako združevali moč in milina, ki se je ni zavedala.

Šofer snamè svojo čepico z glave:

„Salut ma miel!“

„Bonsoir, Pierre!“

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

KSAVER MESKO:

V koroških gorah

(Nadaljevanje)

Ko je Ivan čez dolgo časa odhajal, je str-mela Lenka kakor vsa izgubljena za njim. Ni se še prav zavedala, ali sanja ali je resni-ca. Nekako vrtelo se ji je v glavi, šumelo ji, kakor bi bila pila močno vino. „Torej to je ljubezen, to?“ ji je trepetalo srce, skoraj je nezvesti omamljeno s to do tedaj ne-drenutkih pogreznih v neskončne globočine.

Ko se je Ivan ob ovinku, kjer je moral zaviti za skalovje, še ozrl, ji v slovo z roko zamahnil, potem za ovinkom izginil, jo je tista omamnost počasi minevala. In nena-doma ji je od nekdaj nekaj prišepnilo:

„A Tomaž —?“

Kakor bi jo bila surova roka nepričako-vano zbudila iz trdnega spanja, iz lepih sanj, je bolno zadržala, plašno se ozrla, kakor bi ji grozila od nekdaj huda nevar-nost.

Pa je počasi povsila glavo globoko na nemirno valoveče deviške prsi, si zakrila obraz z rokami ter tiho zajokala.

Ko sta se mladi duši, ki sta živeli leta in leta tako blizu skupaj, pa se tako malo poznali, tistega usodnega julijskega popol-dne tako nepričakovano našli, sta hrepe-neli z vso močjo prve ljubezni druga k dru-gi. Ivan je pohajal zdaj dan na dan tu gori po hribih. Tako sta se z Lenko vsaj od da-leč videla: pomahal ji je s klobukom, ona mu je z roko odmahala in odzdravila, in sta bila srečna. Še srečnejša, če sta mogla go-voriti, kadar je Lenka pasla in je prišel, saj so si sosedji in tudi Marko ga je bil vesel.

Vendar je Lenka želela, naj bi ne prihajal mnogo tja. Z bistro žensko jasnovi-dnostjo in v ljubeči skrbi je čutila, da bi mo-gla oče in Tomaž kaj opaziti. Bolj kot oče-ta se je bala Tomaža. Tudi ta, se je zdelo, je bil spočetka Ivana vesel, saj sta si bila vrstnika, le poldrugo leto je bil Tomaž sta-rejši. Sam pošten, menda ni sumil, da bi mu mogel študent Lenko odtujiti: ali pa je bil prepričan, da bogati sosed, prihodnji „go-spod“, na kaj takega niti ne misli, poseb-no ne na tako preprosto, siromašno dekle. A ne dolgo, in ga je že po strani pogledo-val, postal do njega kratkih besed, osoren in odbijajoč. Ljubeče srce je pač že začu-tilo nevarnost, vroča kri je začela kipeti. Z budnimi, ljubosumnimi očmi je pazil na dijaka in na Lenko.

Lenka je v polni meri okušala srečo in nemir prve, skrivne ljubezni. Vse njene mi-sli so iskale zdaj Ivana, so bile pri Iva-nu. Srečna je bila, ako ga je le od daleč vi-

dela; a bridko jo je težilo, da je morala srečo srca pred očetom in še bolj pred To-mažem skrbno skrivati. Tako si je v mislih dostikrat srečno nesrečna govorila: „Kaj vendar je to z ljubeznijo? Taka sladkost, in vendar trpljenje!“

Tolažilo in nekoliko pomirjalo jo je, da je bil oče z njo vedno dober. Pač se ji je zdelo — vprašala se je včasih, če to ni samo nemirna vest — da jo gleda kdaj ne-kako začudeno, opazujoče, vprašujoče; a rekel ji ni nič, nič je ni vprašal. Vedela je, kako jo ima rad, menda rajši kakor Toma-ža, lastnega sina.

A Tomaž se je spremenil, to je dobro ču-tila. Govoril je z njo manj, včasih se ji kar izognil, če je mogel. Nekoč je postal ne-nadno vsiljiv proti nji, česar ni storil po-prej nikoli. To jo je silno preplašilo. Prosila je Ivana, naj se varuje, naj ne hodi mnogo mimo njih. Da bi prišel kdaj k nji, kadar je pasla, sta si dogovorila posebno zneme-nje. Le kadar bo za gotovo vedela, da je odšel Tomaž kam dalj, na delo ali dol v Že-lezno Kaplo, mu bo dala to znamenje. Te-daj sta si spet povedala, kar že sto in sto-krat, kako rada se imata.

Tako je uživala v sladki zavesti, kako jo študent ljubi, a tudi trpela v vednem ne-miru.

Pa je prišla tista usodna noč.

Ponoči je potrkalo na okno; Lenka je spala sama spodaj v sobi, oče in Tomaž gori na senu, kar je Ivanu nekdaj povedala, ne da bi bila pri tem le od daleč kaj po-sebnega mislila. Ko se je zbudila — pozno ponoči je bilo — in zaslišala zunaj prita-

POGLED NA PISO

Julija Meredith je oblekla za ta večer svojo smaragdno-zeleno obleko, ki je zelo pristajala njenim živahnim očem, temnim lasem in blede mu obrazu. Prižgala je vse luči v dnevni sobi, poravnala blazinice na kavču, a eno izmed njih je predela na udo-ben moder naslanjač. V drugem prav takš-nem naslanjaču je sedel Charley. Malo pred tem je prišel domov, se okopal, preoblekel in vzel časnik. Videti je bil zdrav in svež.

Trudila se je, da bi ne bila preveč zapo-slena s pripravami, ker bi Charley sicer lahko pomislil, da ji je obisk Coltonovih tako pomemben. Vedela je, da ima Charley rad Sama in Angelo Colton. Bila sta ideal-na sosed, zakonski par z dvema dobro vzgojenima otrokoma. Prijateljstvo z njima je bilo prijetno. Charley je bil včasih lju-

jeni, a toplo proseči Ivanov glas, se je na smrt prestrašila. In prav, da bi zabranila kaj hujšega, je šla k oknu.

Ivan ji je povedal, da je spremljal neke znance, ki so šli čez gore na Stajersko, in se tako pozno vrača. In ni mogel iti mimo, da se ne bi oglasil.

Prosila ga je, naj gre, da ne bi slišala oče in Tomaž — saj misliti ne sme, kaj bi bilo potem, in da vsa trepeti.

„Samo nekaj trenutkov, Lenica,“ je pro-sil, „samo nekaj minut. Samo roko mi daj, prosim, prosim.“

„Če potem greš! O Marija, kako se bo-jim!“

Pa ni bilo samo nekaj bežnih trenutkov. Saj je bila pri vsem strahu srečna, ko ji je tako ljubeče stiskal roko, ki mu jo je pomo-lila skozi tesno okno, in ji jo tako toplo in hvaležno poljubljal. Spet ji je srce drhte-lo: „Kako sladka je ljubezen, in vendar ka-ko trpljenje!“

Ali je Tomaž zaslišal pritaženi šepet na senik? Morda je opazil sledove na rosi, če je šel gledat k oglenci? Če je sploh vstal zaradi oglenice? Morda je Ivana sledil? Iz-vedela ni nikoli.

A vznemirila se je, ko ji je oče zjutraj govoril o Tomažu, jo celo prosil, naj bo do-bra z njim.

„Ali kaj ve? Koliko ve?“ jo je zaskrbelo. Grozno pa se je prestrašila, ko ji je povedal, da je Tomaž ponoči vstal, odšel, vzel se-kiro s seboj.

„Ali namerava kaj hudega?“ jo je zabo-lelo, da ji je za nekaj trenutkov srce za-stalo, vse telo je odreenelo.

A Tomaž se je proti poldnevu vrnil, zato se je nekoliko potolažila.

Popoldne je Ivana od daleč videla iti mi-mo; govoriti nista mogla.

(Dalje prihodnjič)

bosumen, zdelo se mu je, da je njegova žena v svoji prirodnosti z ljudmi preveč prijazna. Tedaj je utihnil in ostal tako nem ves večer. Pozneje, ko sta gosta odšla, je Julija čutila, da komaj zadržuje jezo. Vča-sih je tudi izbruhnil.

Ko je na vratih zazvonilo, je Charley odložil časnik. Žena se mu je nasmehnila in odšla k vratom. „Končno!“ je vzkliknila. „Srečna sem, da sta se vrnila.“ Pristrčno je objela Angelo. Nato se je vzbela na prste in poljubila Sama na lice. „Vstopita in se-dita. Imenitna sta videti, vsa sta porjavela. Kaj je v Italiji avgust tako sončen?“

Sam je razdelil darove, ki sta jih prinesla iz Italije. Charley je ponudil pijače. Julija je raztrgala ovoj svojega darila in našla v

Drobiž

„500 izgovorov za zakonce“ je naslov ne-ke knjige, ki je izšla v Ameriki in je v krat-kem dosegla že več ponatisov v visoki na-kladi.

V stiski, če je zvečer prišel prekasno, če ga sploh ni bilo domov ali pa če ga ni volja pomivati posodo, najde zakonski polovičar v knjigi uporabne in verjetne izgovore, ki jim tudi najhujša „Ksantipa“ ne more s pri-dom ugovarjati.

Srečo je imel neki vlomilec v Clearmon-tu v Wyomingu v Združenih državah, ko je v poletni vili našel nepričakovano veliko zlatega nakita in draguljev. Smola je pa bi-la, ker se mu je steklenička parfuma, ki jo je tudi vzel s seboj za zaročenko, že na pragu v žepu razbila. Policiji je bilo treba le iti za vonjem, pa je prišla storilca, ki je prebival v bližini.

njem lepo, veliko slamnato torbico. „Oh, kako je lepa!“ je vzkliknila.

„Iz Florence je,“ je rekla Angela. „Mesto je lepo kot sanje. Razen tega lahko tam ku-piš čudovite stvari iz slame in iz usnja. Ne moreš si misliti, kako so lepe.“

Julija je odprla svojo novo torbico in našla v njej smešnega majhnega oslička, prav tako iz slame. „Kaj je to?“ je sme-hljaje se vprašala.

„To je Samova podoba!“ je rekla Angela.

„Zares sta čudovita,“ je vzkliknila Ju-lija.

Medtem je Charley odvil svoje darilo: le-po usnjeno škaflo, v kateri so bili gumbi za manšete. Tudi on je vzkliknil od prese-nečenja. Darilo ga je navdušilo.

„Sedita že, popita kaj in pripovedujta o svojem potovanju po Italiji. Kdo ve, morda se bova tudi midva nekega dne odpravila tja.“

Coltonova sta pripovedovala o svojem potovanju. Angela je navdušeno opisovala neko cerkev v Ravenni. Julija je opazovala Sama, kako je smehljaje se in z zanimanjem gledal svojo ženo.

To je zelo neumno od mene, je pomislila Julija, saj sem odrasel človek in vem, da moram svoje življenje in svojega Charleya jemati takšna, kot sta. Tega, da je Charley ljubosumen, če posveti več pozornosti ko-mu drugemu, in da ne mara otrok, ni mo-goče spremeniti. S tem se mora sprijazniti. Ona je to že tudi storila.

Vendar je vedela in tega ni hotela prizna-ti niti sebi: komaj čaka, da gre Sam pozno popoldne mimo njunega vrta in obstane, da bi občudoval njene vrtnice. Ona tedaj pre-senečeno dvigne glavo, kot da ga ni priča-kovala. Ob pogledu na vitkega, nasmejane-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Pri tem položi mladenka fantu roke na pleča in nagne rahlo glavo na stran: poljubil je pred vsemi ljudmi lice, ki mu ga je po-nudila.

Deklici je srečen nasmehljaj ubežal sra-mežljivo v ustna kota.

Nihče od obeh ni več spregovoril bese-de.

Naložil je ročko z mlekom na avto in pri-ključil.

„Salut ma miel!“

„Bonsoir, Pierre!“

Spet dve zagoreli roki na njegovih ši-rokih plečih, oči, ki se med seboj potapljajo, velike in resnobne.

In dalje so se peljali v slovesni, ženito-vanjski večer.

Povsem tiho je postalo v avtu in hladno. Nočna rosa se je ulegala.

Pozabljena mala kokota se je v svojem kotu skrčila v neko brezbitveno sivino; zeblo jo je v njenih tenkih oblačilih.

Tiho ogre naš župnik svoj plašč čez nje-na pleča.

GOSPOD NADZORNIK IN SE KAJ

Visoko v gorah je stala, čepeč pod ska-lovjem, mala, siromašna vas, skoraj pozab-ljena od Boga in ljudi. Visela je s svojimi širokimi nizkimi hišami, s svojimi globoko napuščenimi črnimi strehami z vso močjo na golem pobočju, ki so se ga jelovi gozdo-vi ravno še dotikali z robom svojega tem-nega plašča.

Ko so ondi še Rimljani gospodarili in zgradili cesto, od katere se še danes naha-jajo tu pa tam ostanki, tedaj so v tem

gnezdu kraljevali orli. Tudi vodovod je bil baje tamkaj, in celo slavolok, o katerem je bila naša voditeljica sicer prepričana, da so to vrata podrtega skednja, ki pa ga je vklju-b temu zelo občudovala. Kapelice pa zgoraj ni bilo. Tista, ki je bila nekoč stala ondi, je bila postala žrtev požara in je niso več po-stavili. Toda šolsko poslopje je še stalo, na pol razpadlo, s slepimi okni; divje čarobno, če se je ogrnilo jeseni s škrlatasto oveso divje vinske trte, toda do smrti žalostno po-zimi.

Maloštevilni kmetje, ki so se še vzdržali tu zgoraj, so pošiljali svoje otroke k naši voditeljici v dolino, kjer naj bi si nabirali svoje znanje in vednosti; odrasli pa nikoli niso zamudili, da si ne bi ob nedeljah za-gotovili dušno zveličanje pri našem župni-ku. Dobra voditeljica je sprejemala malčke, kakor bi sprejela angelčke, ki so zgrešili pot, pozimi je obrisala in posušila njih mokre noge, enega ali drugega izmed naj-manjših je položila v postelj, če je bil bo-lehen. Mati naše voditeljice je bila tačas iz-redno srečna, če je mogla, kakor ji je srce pože-lelo, postreči mladim ljudem in jih o-srečiti s kamiličnim čajem, s čajem iz tav-zentroč, vijolic in lilij ter s čajem iz lipo-vega cvetja. Priletna gospa je zares imela strastno nagnjenje, da bi ozdravljala čre-vesne krče, še preden so koga napadli; s to bistrovidno darovitostjo se je zelo prilju-bila v zgornji vasi.

Kar se tiče našega župnika: le-tega so gorjanci naravnost obožavali, in to ne sa-mo zavoljo mošta in slanine, ki jo je nudil zastoj.

Da so bile te reči tako urejene, so bili vsi zelo zadovoljni, tako v Lamottu, kakor tudi v Gorenji vasi, in nikomur ne bi bilo prišlo na um, da bi se obregnil ob te patrijarhalne razmere, če ne bi bil nekoč neki mlad fran-coski nadzornik začutil potrebo, da sredi zime počasti z obiskom našo voditeljico. Ne moremo trditi, da je bil nadutež, toda za šolsko metodo vrle voditeljice ni imel niti najmanjšega razumevanja. Ni mu šlo v gla-vo, zakaj otroci večinoma prihajajo ven k šolski tabli v copatah, čemu neki so čevlji razstavljeni okrog peči in tvorijo tajen kro-žek, zakaj kakšna punčka tiči v ohlapni jo-pi, čemu kak paglavec prevzetno stopa okrog, ogrnjen z veliko volneno ruto. Ko so se pa celo vrata odprla in se je prikaza-la mala kuštrava glavica, do oči pomazana s slaščicami, ki pa se je urno umaknila na-zaj, tedaj je gospod nadzornik postal ves iz sebe in osupel je zakričal: „Kaj je pa to?“

Drzno je skočil k vratom in — veliki Bog! — še je zasačil pamža v srajčici, ki se je naglo hotel odstraniti.

„Gospod nadzornik,“ je rekla voditeljica nekoliko zardela, „to je eden izmed ‚premo-čenih‘...“

„Takóó —?“ se odreže nadzornik, nepri-jetno zadet.

„Njegova obleka se suši, morali smo ga spraviti v postelj — — — Kaj počneš tu-kaj?“ se je ostro obrnila proti cepcu.

Dečko je povlekel svojo srajco navzdol, toda ni se dala podaljšati: „Prosim, to ni moja srajca, Mavricij je zamenjal srajci.“

Z odprtimi usti je nadzornik boljšal in

strmel na voditeljico: „To je pa vendar že epidemija.“

„Za zdaj pojdi nazaj v posteljo, potlej bo-mo pogledali,“ ukaže voditeljica in malček odskaklja proč.

„Prosim vas moram, gospodična, dajte mi razložiti...“

„Oh, gospod nadzornik, malčki so imeli dolgo pot po južnem snegu, povrh jih je pa še dež namočil. To se večkrat primeri pozimi. Ne moremo jih tako pustiti. Zato je moja mati priredila pravcato bolnišnico, ‚Infirmierie‘ ima postelje, kopalno banjo in vse potrebe. Seveda je tu večkrat kaj vi-deti smešno, toda à la guerre com-me à la guerre.“

Nadzornik je spet prišel k sebi ter se po-miril. Da, veselje mu je vzbudila skrbna ljubezen, ki jo je imela lepa voditeljica do otrok, vse je pohvalil, znanje otrok, disci-plino, red; akademiji pa je zabrusil v obraz svoje mnenje: „kulturna sramota, neka vas brez šole, mali mučenci, ki pozimi tekajo v šolo kilometer daleč v svojo pogubo...“

Zaključek tega svetega ogorčenja je bil, da je prejela odlok in povelje za odhod neka zelo mlada učiteljica, ki je bila sveže pečena prišla iz zavoda. Občini sta bili razsrjeni; župan je to občutil kot osebno žalitev in je hotel akademiji poslati pismo, ki bi si ga bila komaj zataknila za zrcalo.

Naš župnik je opominjal k miru, pa tudi njemu ni bilo všeč, da so objubili poslati rosno mlado učiteljico. Čemu neki? Ali ni voditeljica tukaj za vse?

(Dalje prihodnjič)

Med gradiščanskimi Hrvati**Msgr. MARTIN MERŠIČ — POSTAL KANONIK**

Na podlagi „bule“ rajnega papeža Janeza XXIII. je bil te dni postavljen v Železnem stolni kapitelj gradiščanske škofije. Stolnega prošta in stolnega kustosa imenuje Sv. stolica, druge 4 kanonike pa škof. Hrvate posebno veseli to, da je bil za kanonika imenovan tudi msgr. Martin Meršič. Msgr. Meršič deluje že od mašniškega posvečenja l. 1918. neumorno v slavo božjo in dušno korist gradiščanskih Hrvatov. Je sin kraja Frakanave, ki je dala Hrvatom v Avstriji že toliko dobrih duhovnikov, in je deloval pri raznih pevskih in verskih društvih in sodeloval tudi pri verskem tisku, česar krono predstavlja izdaja najnovejšega „Hrvatskega misala“. — Čestitamo mu tudi mi katoliški Slovenci.

2000 HRVATOV V MARIJINEM SELU

30. in 31. avgusta je bilo veliko romanje gradiščanskih Hrvatov, ki se ga je udeležilo 2000 Hrvatov in 20 duhovnikov iz vseh hrvatskih vasi iz Gradišćanske. Romanje je v škofovem imenu vodil g. kanonik Meršič. Pridigali pa so poleg njega tudi p. Bernard, ki misijonari v Braziliji, prof. Draganić iz Rima in dekan Štefan Horvath. Izvencerkveno slovesnost je zaključilo petje gradiščanske himne „Hrvat mi je otac“. Posebna značilnost tega romanja je bila, da je bilo na njem zelo veliko mož in fantov.

— K R A T K E V E S T I —**STRAŠEN POŽAR V BRAZILIJU**

Že od prejšnjega četrta divja v severozahodni brazilski pokrajini Paraña z neizprosno silovitostjo strašen gozdni požar, katerega vzroka še niso pojasnili.

Požar se je širil s hitrostjo do 48 km na uro. Do sedaj je izgubilo življenje že 250 oseb, zaradi uničenja številnih vasi oz. mest pa je okoli 300.000 ljudi brez strehe. Razen tega je zgorelo tudi večje število živine, vsa živila in obleka. Milijonska škoda je tudi zaradi uničenih kavnih nasadov, saj jih je zgorelo nad tisoč kvadr. kilometrov.

Edino upanje brazilskih oblasti, da bo požar ustavljen, so veliki nalivi, ki so se začeli bližati konec tedna v smeri iz Argentine proti Braziliji.

80 MRTVIH PRI LETALSKI NESREČI V ŠVICI

Preteklo sredo je neko potniško letalo kmalu po vzletu v Zürichu padlo z vso silo na tla. Pri tem je nastala strašna eksplozija goriva, kar je povzročilo veliko žrelo v zemlji. V letalu je bilo 74 potnikov in 6 oseb posadke.

Najbolj tragično pri tej nesreči je to, da je bilo iz ene same majhne vasi Humlikon (pri Zürichu) 22 zakonskih parov, ki so si kot člani tamkajšnje kmetijske zadruge hoteli ogledati razstavo modernih kmetijskih naprav oz. strojev v Ženevi. Petdeset otrok je na ta način izgubilo četa in mater.

Prvotno so bili strokovnjaki mnenja, da gre najbrž za sabotažno dejanje; naknadno pa so ugotovili, da je letalo pri vzletu zadobilo neke poškodbe, ki so nato povzročile požar v hidravlični napravi, od koder se je nato razširil do pogonskega goriva.

PETORČKI V VENEZUELI

V venezuelskem mestu Maracaibo je v soboto porodila Ines Prieto petorčke, same fante. Porodnica je že stara mati (seveda stara šele 35 let), kajti ena njenih hčerk je pred 8 meseci tudi že postala mati — rodila je hčerko.

Petorčki, ki tehtajo med 1,4 in 1,9 kg, so zaenkrat še vsi zdravi in zdravniki upajo, da bodo vseh pet ohranili pri življenju, kajti po njihovem mnenju morajo doseči težo 3,20 kg; šele potem ne bo več nevarnosti za njih življenje.

Srečna mati ima 5 otrok že iz prvega zakona, njen mož pa 8 (tudi iz prvega zakona — oba sta namreč že bila vdovca), tako da sedaj ta družina šteje 20 članov. Za nove petorčke se je zanimal celo državni predsednik Betancourt in obljubil očetu Prieto, da bo dobila družina novo hišo in podporo za vzdrževanje in šolanje 18 otrok.

V zvezi s tem dogodkom naj še omenimo, da sta v tem stoletju znana že dva taka slučaja: leta 1934 je neka mati rodila v Kanadi 5 deklic, od katerih je ena umrla; leta 1943 pa so bili rojeni petorčki — 3 deklice in 2 fanta — v Argentini, kateri še vsi živé.

POGLED NA PISO

(Nadaljevanje s 7. strani)

ga in prijaznega moškega ji je tako tesno pri srcu, da se ji „Dober večer, Sam“ zatakne v grlu.

„Oprostite, moram v kuhinjo,“ je rekla in izpila svoj kozarec. Angela je dalje veselo pripovedovala o Sorrentu, kjer je hotel zgrajen na grebenu, visoko nad Sredozemskim morjem. S Samom sta sedela v mraku na balkonu svoje sobe, pila cinzana in opazovala brezkončno modrino. „Na eni strani sva videla obrise Caprija, a na drugi Neapelj. Teh srečnih trenutkov ne bom nikdar pozabila.“

Zivahen pogovor je tekel dalje. Nenadoma je Julijo prevzel občutek globoke osamljenosti. Tako si je želela, da bi tudi ona s Charleyem doživela kaj takega. Opazovala je Charleya, ko je točil pijače, in zdelo se ji je, da so njegova usta nekoliko mehkejša in brada manj toga kot sicer.

Charley in jaz morava vsekakor potovati v Italijo, si je mislila. Naredila bova načrt, naročila sobo, morda se bova tudi nekoliko učila italijanski — to bo čudovito! V Benetkah, v Rimu, v Florenci bova morda našla to, kar sva izgubila: recept za srečo.

Krožnik s pecivom je postavila na pladenj, na katerem so bile že skodelice za kavo. Kuhinja je prijetno dišala po kavi. Julija je stala pri štedilniku in čakala, da bi kava zavrela. Nenadoma se je ob njej pojavil Sam. Pobral je krožnike in jih prinesel v kuhinjo.

Trenutek ga je molče gledala. „Hvala,“ je slednjič rekla in vzela krožnike.

„Lahko še kaj pomagam?“ je vprašal Sam in se smehljal. Seveda, to je prijazen sosedi nasme, je pomislila. Ne sme si delati nobenih utvar. No, zavedala se je, da ji je za trenutek zastal dih...

„Angela pripoveduje Charleyu o Benetkah,“ je rekel Sam. Poskušala se je nasmešiti. „Kava bo kmalu kuhana, lahko odneseš pladenj v jedilnico.“ Hotela se je pošaliti: „Kaj bi počela jaz brez tebe?“

Nenadoma se je zavedela, da Sama Coltona ljubi, da ga spoštuje, da ga obožuje.

„Še nekaj je, česar ne bom nikdar pozabil,“ je rekel Sam. „Z Angelo sva se peljala z vlakom od Neaplja do Rapalla. Dolgo potovanje, od poldneva do pozne noči. Na obeh straneh proge so cveteli oleandri, beli in rožnati.“ Julija ga je pogledala. Tudi on jo je gledal in se smehljal, a njegov pogled je bil nekje daleč. „Zvečer sva se peljala skozi Piso. Samo mimogrede sem lahko pogledal na viseči stolp. Zelel sem si, da bi

ostal tam en dan, a bilo je prepozno, da bi spremenila program potovanja.“ Resignirano je skomignil z rameni.

Postala je žalostna. Da! Ko je prepozno, potem gre človek po določeni poti. Ali je morda hotel povedati, da tudi on pozna neizpolnjeno hrepenenje? Ali je le ona tako razumela njegove besede, ker si je tega želela? „Pazi,“ je rekla. „Pladenj je težak.“ Vzel je pladenj in ga odnesel v sobo.

Zares sem neumna in smešna, si je mislila. Dva majhna kozarca vina in že sem pijana. Rada imam oba, Sama in Angelo, si je govorila. Vesela sem, da sta srečna v zakonu. Vem, da je tudi moj in Charleyev zakon v glavnem dober.

Ko sta Coltonova odhajala, sta Julija in Charley stala na pragu in gledala za njima. Julija je prišla Charleya za roko. „Bil je lep večer,“ je rekla. Charley se je molče

Nova odkritja o razvoju človeka

(Nadaljevanje s 5. strani)

S tem ni rečeno, da nagonsko delovanje ni pametno. Vsa živa bitja, rastline in živali, delujejo za določen cilj, pa pameti ni v njih. Um more biti tudi izven tistega, ki deluje. Podobno je moglo biti z avstralopitaki in drugimi živimi bitji, ki ne živijo več. Če so izdelovali in uporabljali ogenj, iz tega še ne sledi, da bi bila umna bitja. Čutno spoznanje živali je mnogovrstno in čudovito, še mnogo bolj kakor izdelovanje orodja ali uporaba ognja.

Primeri iz narave

Treba je samo opazovati in študirati čebele, ptice, bobre in druge živali, pa se bomo o tem prepričali. Čebela opravlja svoje delo po težkih računih kemije in matematike. Pri izdelovanju satja je rešila težko vprašanje, kakšno obliko morajo imeti posodice, da se doseže največja prostornina pri najmanjši porabi voska. S težavo more napraviti tak račun celo največji računar. Čebela pa jih izdeluje z največjo natančnostjo, ne da bi se tega učila. Tako pač deluje, ker je prešla za svoja delovanja nagon od neskončno modrega Uma, kakor so ga prejele druge živali in tudi opice.

Da ima kakšno bitje v sebi um, moremo spoznati iz tega, če se iz spoznanja posameznih stvari more dvigniti do splošnih pojmov, če je sposobno moralnih in verskih dejanj. Tudi je važen način, kako dejanja vrši. Če jih ponavlja vedno na isti način, gre za čutno, ne za umsko spoznanje. Razlika med umskimi in čutnimi zmožnostmi

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

SOBOTA, 14. 9.: 09.00—10.00 Od pesmi do pesmi — od srca do srca. — NEDELJA, 15. 9.: 07.30—08.00 Duhovni nagovor. 8 pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 16. 9.: 14.15—15.00 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Žena in dom, 10 minut za športnike. — 18.00—18.15 Za našo vas. — TOREK, 17. 9.: 14.15—14.45 Poročila, objave. — Aktualna reportaža. — SREDA, 18. 9.: 14.15—15.00 Poročila, objave. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 19. 9.: 14.15—14.45 Poročila, objave. — Iz ljudstva za ljudstvo. — PETEK, 20. 9.: 14.15—15.00 Poročila, objave. — Od petka do petka po naših krajih in pri naših ljudeh. — Prof. dr. Metod Turnšek: Zvezdi našega neba. (Konstantin in Metod) II. del.

GLEDALIŠČE V CELOVCU

Začetek predstav v „Komornih igrarh“

Prihodno sredo, 11. septembra, bo ob 19.30 začetek predstav v „Komornih igrarh“ v novi igralni sezoni 1963-64; hkrati je to jubilej 10-letnega obstoja „Komornih iger“ v celovškem konzervatoriju.

Kot prvi bo uprizorjen napet francoski kriminalni komad „Nichts umsonst...“ („Rien pour rien“) Charlesa Maitre.

Petek, 13. in sobota, 14. sept.: „Nichts umsonst...“ — V nedeljo, 15. sept., ni predstave! — Sreda, 18., četrtek, 19., in petek, 20. sept.: „Nichts umsonst...“ — Sobota, 21. sept.: „Bei Kerzenlicht“. (Kristna predstava.) — Nedelja, 22. sept.: „Bei Kerzenlicht“.

Začetek vsakikrat ob 19.30. — Prosta prodaja vstopnic.

Oglašuj v našem listu!

odmaknil. Pričela je tiho mrmrati kot vedno, ko so ji v oči silile solze.

„Ali moraš ljudi vedno postreči z izbranimi jedmi? Vsem se hočeš prikupiti, samo meni ne.“ Odgovorila je, kot je v zadnjem času vedno odgovarjala: „Skupaj bova v dobrem in slabem, v sreči in nesreči. Jutri ti bom pripravila tvojo najljubšo jed: pečene piščance s krompirjem.“

„Dovolj mi bo tudi sendvič,“ je mrmral on. „Danes sem preveč jedel.“ Julija se je silila, da bi se nasmešila. A to je bil krčevit, nenaraven smeh, ki ji je ostal na obrazu kot zmrazjen tudi potem, ko je Charley odšel v sobo in jo pustil samo v kuhinji pri pospravljanju.

Pozneje je odšla v sobo in sedla v drugi naslanjač, nasproti Charleyu. Nekaj imava vendarle skupnega, je pomislila, imava enaka fotelja.

Na mizi je še vedno stal osliček. Ime mu moram najti, je pomislila Julija...

E. Sabbath

je prav v tem, da z umom bitje prehaja k splošnim pojmom, čuti pa so vezani na snov in je zato vedno delovanje konkretno in določeno. Pri delovanju umnega bitja je možen napredek, pri živalih, ki imajo samo čute, je samo enako ponavljanje.

Pri bitjih, ki so jih odkrili v Tanganjiki in drugod po svetu, je prav ta težava. Ne gre tu za človeka, ampak za opice, za živali, ki nimajo uma in je njihovo delovanje omejeno samo po čutnem spoznanju.

Dr. J. P., Trst

SEJEM SVETLEGA GOVEDA

v Št. Vidu ob Glini

Zveza rejcev svetlega goveda za Koroško bo priredila v sredo, 18. sept. 1963 v Št. Vidu ob Glini v živinorejski lopi svoj prvi jesenski sejem. Prigali bodo 30 bikov in 50 visokobredih krav oziroma novih mlekaric. Kot izgleda, bo govedo v obeh kategorijah kvalitativno dobro. Zveza še pripominja, da bo pri tem dogonu oz. sejmu prvič na razpolago večje število telic, brejih od uvoženih bikov svetlorumene pasme.

Vsa prignana živina izvira iz hlevov brez tuberkuloze in Bangovega bacila in je zavarovana za prevoz od hleva do hleva.

Začetek bo ob 10. uri. Posebna izbira oz. uvrstitev v vrednostne razrede bo 17. sept. ob 13. uri.

Filmska ocena

Borovlje. — Sobota, 14. 9.: Camp der Verdammten (IVa). (Dve sovražni skupini delavcev, ki pridobivajo olje, se bojujeta za zlato zaklad v nekem kraljevem grobu v Mali Aziji.) — Nedelja, 15. IX.: Der Schatz im Silbersee (III). (Film po znanem pustolovskem romanu Karla Maya. Neka tolpa hoče uropati zlasti zaklad starih Indijancev.) — Torek, 17. 9.: Der Postmeister (IV+). (Rusko podeželsko dekle zapelje neki carski oficir.) — Četrtek, 19. 9.: Wenn Lola nicht gesungen hätte (IVa). (Dvojno življenje nekega moža, ki je istočasno knjižničar in šef neke gangsterske tolpe.)

Miklavčevo. — Nedelja, 8. 9.: Nur der Wind (III). (Irski delavec se iznebi suma, da je storil neki zločin in zakrilil neki samomor.)

Dobri la ves. — Sobota in nedelja, 14. in 15. 9.: Unsere tollten Tanten (III). (Veseloigranje z mnogimi popevkami.) — Sreda, 18. 9.: Harte Männer — harte Fäuste (IV). (Barvni film iz divjega zapada o pobegu treh težkih zločincev.)

Sinča ves. — Petek in sobota, 13. in 14. 9.: Der Weibsteufel (IVa). — Nedelja, 15. 9.: Lied des Rebellen (IVa). (Nadarjen mladenič, ki ga svet okoli njega ne razume, pridobi ljubezen neke psihologinje za mladino.) — Ponedeljek in torek, 16. in 17. 9.: Die X-15 startklar (III). (Barvni, na pol dokumentarni film o poletu v vesolje.) — Sreda, in četrtek, 18. in 19. 9.: Ledernacken (IVa). (Star ameriški vojni propagandni film.) — Petek in sobota, 20. in 21. 9.: Die Jungfrauen von Rom (III). (Dolgotrajni boji med Etruščani in Rimljani v 6. stoletju pred Kristusom z ljubezensko zgodbo, ki končno privede do zaželenega miru med narodoma.)

Najnovejšje kmetijske stroje, štedilnike, pralne stroje, gospodinjske potreščine

ugodno in na obroke pri

HANS WERNIG
KLagenfurt, Paulitschgasse (Prosenhof)